

Analiza pravnih posljedica neispunjenja ugovora i poremećaji u izvršenju ugovora uslijed izvanrednih okolnosti

Kalanja, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **EFFECTUS university / EFFECTUS veleučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:281:639654>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-08**

image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

[Repository of EFFECTUS University of Applied Sciences - Final and graduate theses of EFFECTUS University of Applied Sciences](#)

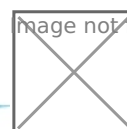

image not found or type unknown

EFFECTUS veleučilište

PETRA KALANJA

ZAVRŠNI RAD

**Analiza pravnih posljedica neispunjenja ugovora i poremećaji u izvršenju
ugovora uslijed izvanrednih okolnosti**

Zagreb, 2024.

EFFECTUS veleučilište

PRDMET: OSNOVE TRGOVAČKOG PRAVA

ZAVRŠNI RAD

KANDIDAT: Petra Kalanja

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Analiza pravnih posljedica
neispunjenja ugovora i poremećaji u izvršenju ugovora uslijed
izvanrednih okolnosti**

MENTOR: Jelena Uzelac, dr. sc.

ZNANSTVENO PODRUČJE: Društvene znanosti

TEMATSKO POLJE: Pravo

Zagreb, rujan 2024.

Sažetak

Ovim radom analizirat će se pravne posljedice neispunjenja ugovora i poremećaji u izvršenju ugovora uslijed izvanrednih okolnosti. Radom će biti obuhvaćena osnovna tematika vezana za trgovačko (ugovorno) pravo, ugovore, (trgovačka) načela te sredstva za osiguranje ispunjenja obveza. Rad će biti vođen primjerima iz prakse, uz dodatne primjere sudske prakse, koji se temelje na raskidima (pred)ugovora te odgovornošću za nedostatke, što će se povezati s mogućom izmjenom ili raskidom ugovora zbog promijenjenih okolnosti. Svrha je rada na konkretnim primjerima i slučajevima povezati stavke iz zakona i stvarnog života. Poblježe će biti interpretirani razni načini prestanka ugovorne obveze, poput prestanka ugovora ispunjenjem, raskidom, smrću te kompenzacijom i slično.

Ključne riječi: *ugovorna obveza, raskid ugovora, sredstva za osiguranje ispunjenja obveza, izvanredne okolnosti, odgovornost za nedostatke*

Abstract

This paper aims to analyse the legal consequences of contract non-fulfillment and disruptions in contract execution caused by extraordinary circumstances. The paper addresses the core issues concerning commercial (contractual) law, contracts, (commercial) principles, and the mechanisms that ensure the fulfillment of obligations. The study relies on practical, real-life examples, along with additional case-law examples, based on the termination of (pre-)contracts and liability for defects, which is then related to the potential modification or termination of contracts due to changed circumstances. The purpose of this paper is to connect legal provisions with real-life situations using concrete examples and case studies. Various methods of ending contractual obligations, such as contract fulfillment, termination, death, compensation, and others, are further explained and interpreted in detail.

Key words: *contract obligation, contract termination, mechanisms for ensuring the fulfillment of obligations, extraordinary circumstances, liability for defects*

Sadržaj:

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori i metode prikupljanja podataka	1
1.3. Struktura rada	1
2. OSNOVE O TRGOVAČKIM UGOVORIMA	2
2.1. Općenito o trgovačkom (ugovornom) pravu i ugovoru	2
2.2. Sklapanje ugovora	3
2.2.1. Izjava volje za sklapanje ugovora	3
2.2.2. Zastupanje u trgovačkim ugovorima	5
2.2.3. Uvjet forme ugovora	6
2.2.4. Sadržaj ugovora	7
2.3. Osnovna načela trgovačkog ugovornog prava	7
2.3.1. Načelo autonomije stranaka	8
2.3.2. Načelo savjesnosti i poštenja	8
2.3.3. Načelo ispunjenja ugovorne obveze	8
2.3.4. Načelo ravnopravnosti stranaka	8
2.3.5. Načelo dužne pažnje	9
2.3.6. Načelo primjene običaja i prakse	9
3. SREDSTVA ZA OSIGURANJE ISPUNJENJA OBVEZA	10
3.1. Jamstvo	10
3.2. Ugovorna kazna	11
3.3. Zatezne kamate	12
3.4. Kapara	12
3.5. Odustatnina	13
3.6. Založno pravo	13
3.7. Ostali instituti pojačanja ugovora	13
4. PRESTANAK UGOVORNE OBVEZE	14
4.1. Uvod	14
4.1.1. Značenje klauzula <i>pacta sunt servanda</i> i <i>rebus sic stantibus</i>	14
4.2. Prestanak ugovora ispunjenjem	15
4.3. Raskid ugovora zbog neispunjenja	16

4.3.1. Sporazumni i jednostrani raskid ugovora	17
4.4. Otkaz ugovora	17
4.5. Odustanak	18
4.6. Ostali načini prestanka obveza	18
4.6.1. Prijeboj	18
4.6.2. Otpust duga	18
4.6.3. Sjedinjenje (konfuzija)	19
4.6.4. Nemogućnost ispunjenja	19
4.6.5. Protek vremena, otkaz	19
4.6.6. Smrt	20
4.6.7. Obnova i cesija	20
5. POREMEĆAJI U IZVRŠENJU UGOVORA USLIJED IZVANREDNIH I PROMIJENJENIH OKOLNOSTI	22
5.1. Ograničenje i isključenje odgovornosti	22
5.2. Izmjena ili raskid ugovora zbog promijenjenih okolnosti	23
5.2.1. Promjena okolnosti	23
5.3. Povijesni pregled - odgovornost za (materijalne) nedostatke	23
5.4. Odgovornost za (materijalne) nedostatke	25
5.5. Odnos instituta odgovornosti za materijalne nedostatke i jamstva	27
6. PRAVNI UČINCI I POSLJEDICE NEISPUNJENJA UGOVORA	29
6.1. Vrste neispunjenja	29
6.1.1. Zakašnjenje	29
6.2. Pravni učinci raskida ugovora	30
6.3. Pravne posljedice raskida ugovora	31
7. ZAKLJUČAK	33

Content:

- 1. INTRODUCTION..... 1**
 - 1.1. Subject and aim of the study 1**
 - 1.2. Sources and methods of data collection 1**
 - 1.3. Structural framework of the study 1**
- 2. OVERVIEW OF COMMERCIAL CONTRACTS 2**
 - 2.1. General information about commercial (contractual) law and contracts..... 2**
 - 2.2. Contract conclusion 3**
 - 2.2.1. Expression of intent for contract conclusion 3**
 - 2.2.2. Representation in commercial contracts 5**
 - 2.2.3. Condition of the contract form 6**
 - 2.2.4. Content of the contract 7**
 - 2.3. Key principles of commercial contract law 7**
 - 2.3.1. Principle of party autonomy 8**
 - 2.3.2. Principle of good faith and fairness 8**
 - 2.3.3. Principle of fulfilling contractual obligations 8**
 - 2.3.4. Principle of equality of arms 8**
 - 2.3.5. Principle of due diligence..... 9**
 - 2.3.6. Principle of applying customs and practices..... 9**
- 3. MECHANISMS FOR ENSURING THE FULFILLMENT OF OBLIGATIONS ... 10**
 - 3.1. Warranty 10**
 - 3.2. Contractual penalty 11**
 - 3.3. Default interest 12**
 - 3.4. Earnest money 12**
 - 3.5. Forfeit money..... 13**
 - 3.6. Law of lien 13**
 - 3.7. Other institutions of contract enhancement 13**
- 4. TERMINATION OF CONTRACTUAL OBLIGATION 14**
 - 4.1. Introduction 14**
 - 4.1.1. Meaning of the clauses “pacta sunt servanda“ and “rebus sic stantibus“ 14**
 - 4.2. Termination of the contract by fulfillment 15**
 - 4.3. Contract rescission due to non-fulfillment..... 16**

4.3.1. Mutual and unilateral termination of the contract	17
4.4. Contract cancellation	17
4.5. Withdrawal	18
4.6. Additional ways of terminating obligations	18
4.6.1. Offsetting	18
4.6.2. Debt cancellation	18
4.6.3. Confusion	19
4.6.4. Impossibility of performance	19
4.6.5. Course of time, cancellation	19
4.6.6. Death.....	20
4.6.7. Contract renewal and cession.....	20
5. DISRUPTIONS IN CONTRACT FULFILLMENT DUE TO EXTRAORDINARY AND CHANGED CIRCUMSTANCES	22
5.1. Limitation and exclusion of liability	22
5.2. Modification or termination of the contract due to changed circumstances	23
5.2.1. Change in circumstances	23
5.3. Historical overview – liability for (material) defects	23
5.4. Liability for (material) defects	25
5.5. Relationship between the institute of liability for material defects and warranties	27
6. LEGAL EFFECTS AND CONSEQUENCES OF CONTRACT NON-FULFILLMENT.....	29
6.1. Types of non-fulfillment.....	29
6.1.1. Delay	29
6.2. Legal effects of contract rescission.....	30
6.3. Legal consequences of contract rescission.....	31
7. CONCLUSION	33

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Cilj je ovog rada analiza pravnih posljedica neispunjenja ugovorne obveze i njihovo rješavanje primarno otkazom ugovora ili sporazumom o nastavku poslovne suradnje. Prikazat će se razni problemi u neispunjenju ugovorne obveze te će se predstaviti i razne mogućnosti i rizici pomoću kojih će se poboljšati razumijevanje samih ugovornih prava i obveza.

Rad će iznijeti praktične primjere stvarnih slučajeva kako bi se prikazalo rješavanje neispunjenja pravnih obveza mirnim putem te primjere iz sudske prakse. Također, obuhvatit će dio trgovačkog ugovornog prava s naglaskom na trgovački ugovor kao temelj odnosa.

1.2. Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci korišteni za izradu ovog rada prikupljeni su iz stručnih časopisa, knjiga, zakona i ostalih provjerenih izvora, uz primjere iz sudske prakse. Tijekom pisanja rada korištene su deskriptivne metode, analiza, sinteza i klasifikacija. Korištena je sva literatura koja je vezana isključivo za tematiku rada i objašnjavanje problematike rada.

1.3. Struktura rada

Rad je podijeljen u sedam (7) dijelova i svaki je dio ključan za razumijevanje cilja rada. Na početku su objašnjeni osnovni pojmovi potrebni za razumijevanje problematike, poput sklapanja ugovora i načela trgovačkog prava.

Kako je tematika rada analiza pravnih posljedica neispunjenja ugovora i poremećaji u izvršenju ugovora uslijed izvanrednih okolnosti, ostatak rada bavi se pojašnjenjem instrumenata osiguranja potrebnih za ispunjenje obveza te instituta koji pojačavaju prava u određenim slučajevima.

Završni dio rada razmatra i samu svrhu rada; objašnjene su i pravne posljedice i učinci koje donose neispunjeni ugovori, točnije obveze ugovorenih strana. Poseban dio odvojen je za izvanredne okolnosti, poput više sile, i njihov utjecaj na izvršenje ugovora, uključujući prodavateljevu odgovornost za nedostatke, koja će se analizirati na konkretnim primjerima.

2. OSNOVE O TRGOVAČKIM UGOVORIMA

2.1. Općenito o trgovačkom (ugovornom) pravu i ugovoru

„Trgovačko pravo je skup pravnih pravila koja reguliraju odnose u koje stupaju subjekti trgovačkog prava u prometu roba i usluga.“¹ Takav pristup obuhvaća pojam trgovačkog prava u širem smislu. Primjenom pojma „ugovorno“ u samoj definiciji Zakon o obveznim odnosima daje jasnu definiciju trgovačkih ugovora u članku 14. stavku 2 i navodi da su trgovački ugovori ugovori što ih sklapaju trgovci među sobom radi obavljanja djelatnosti koje čine predmet poslovanja barem jednoga od njih ili su vezani obavljanjem tih djelatnosti. Jedna od glavnih sastavnica ugovora su i ugovorne obveze, koje predstavljaju temelj poslovnih odnosa. Njima se definiraju prava i obveze sudionika ugovora.

Neispunjenje ugovorne obveze može nositi ozbiljne pravne posljedice i narušiti i financijsku stabilnost sudionika. Iz tog razloga ugovorne obveze služe kao sredstvo osiguranja. Zakonom može biti određena visina naknade u slučaju neispunjenja obveze, neurednog ispunjenja ili za slučaj zakašnjenja s ispunjenjem. Te naknade mogu biti u obliku penala, ugovorne kazne, naknade ili nekog drugog naziva. U slučaju da su ugovorne strane pored toga ugovorile kaznu, vjerovnik nema pravo zahtijevati ugovornu kaznu i naknadu određenu zakonom, osim ako je to zakonom dopušteno.²

Isplata ugovorne kazne od strane dužnika ne znači da ispunjenje ugovorne kazne podrazumijeva raskid ugovora, osim ako nije tako definirano. Također, ugovor se ne može raskinuti zbog neispunjenja neznatnog dijela obveze.

U slučaju raskida ugovora oblik ovisi o tome je li riječ o zakonskom ili ugovorenom obliku. Zakon o obveznim odnosima regulira raskid ugovora propisanog oblika; takvi se ugovori mogu raskinuti sporazumom u bilo kojem obliku, osim ako je za određeni slučaj zakonom predviđeno što drugo ili ako cilj radi kojega je oblik propisan zahtijeva da se ugovor raskine u istom obliku.³

Prilog 1 prikazuje primjer ugovora o kupoprodaji. U njemu se jasno navode uvodne odredbe, predmet ugovora, kupoprodajna cijena i plaćanje, tereti i troškovi, stupanje u posjed, tabularna izjava i završne odredbe. Uvodne odredbe jasno daju do znanja kako sklapanjem ugovora prodavatelj prenosi vlasništvo na kupca. Predmetom ugovora definira se cilj ugovora, točnije prodaja uz određene obveze prodavatelja. U članku 3 utvrđuje se kupoprodajna cijena i obveze kupca prilikom zakašnjenja ili djelomičnog plaćanja ugovorenog plaćanja. Članak 4 definira da predmet kupoprodajnog ugovora nije ni pod kakvim opterećenjem ili postupkom tek ako sve troškove, poreze i pristojbe oko prijenosa vlasništva snosi kupac. Stupanje u posjed u članku 5 definira datum kada prodavatelj predaje kupcu opremu te određuje u kojem slučaju kupac prihvaća: ako nema prigovora na stanje opreme. Tabularnom izjavom kupac se ovlašćuje da

¹ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 23.

² Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 356.

³ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 288.

temeljem ugovora i tabularne izjave može ishoditi u javnim knjigama i/ili zbirkama upis vlasništva. Završne odredbe ugovora utvrđuju da se ugovor sklapa u trenutku potpisa i da su strane upoznate s pravima i obvezama koje proizlaze iz navedenog ugovora.

2.2. Sklapanje ugovora

Ugovori su usmjereni na postizanje dopuštenih pravnih učinaka čiji je osnovni cilj postanak, promjena ili prestanak nekog obvezno pravnog odnosa. Da bi ugovor bio pravno valjan i kao takav proizvodio pravne učinke, moraju se ispuniti određene pretpostavke.⁴ Potrebno je kumulativno ispuniti pretpostavke da su ugovorne strane pravno i poslovno sposobne, ugovor mora biti sklopljen slobodnom voljom i ozbiljno, činidba (predmet ugovora) mora biti moguća, dopuštena i određena ili barem određiva, pobuda za sklapanje ugovora mora biti dopuštena i ugovor mora biti sklopljen u propisanom obliku.⁵

2.2.1. Izjava volje za sklapanje ugovora

Članak 247. Zakona o obveznim odnosima kazuje kako je ugovor sklopljen kada su se ugovorne strane složile oko bitnih sastojaka ugovora. Volja za sklapanje ugovora može se izjaviti riječima, uobičajenim znakovima ili drugim ponašanjem iz kojega se može zaključiti o njezinu postojanju, sadržaju i identitetu osobe koja daje izjavu. Također, može se izjaviti i pomoću različitih komunikacijskih sredstava te mora biti učinjena slobodno i ozbiljno.⁶

Ponuda se smatra prihvaćenom kada ponuditelj primi izjavu ponuđenika da prihvaća ponudu, kada ponuđenik pošalje stvar ili plati određeni iznos te kad učini neku drugu radnju koja se na temelju ponude, prakse utvrđene između zainteresiranih strana ili običaja može smatrati izjavom o prihvatu. Prihvat se može povući samo ako ponuditelj primi izjavu o povlačenju prije izjave o prihvatu ili istodobno s njom.⁷

U većini slučajeva volja se izjavljuje slobodno i ozbiljno i sukladna je volji obiju strana. U određenim slučajevima izjava volje jednog ili obaju suugovaratelja nije u skladu s njihovom pravom voljom, tj. dolazi do izjave koja nije stvarno željena — to su takozvane mane volje. Potrebno je naglasiti kako nisu sve mane volje iste važnosti i ne proizvode iste pravne učinke, stoga treba razlikovati radi li se o svjesnom i nesvjesnom neskladu između prave volje i izjave volje.⁸

Prijetnja i sila sukladno članku 279. Zakona o obveznim odnosima podrazumijeva se sljedeće: ako ugovorna strana ili netko treći nedopuštenom prijetnjom izaziva opravdani strah u drugoj

⁴ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 92.

⁵ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 92.

⁶ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 249.

⁷ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 262.

⁸ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 94.

strani tako da je ona zbog toga sklopila ugovor, druga strana može zahtijevati da se ugovor poništi. Isto tako, strah se smatra opravdanim ako se iz okolnosti vidi da je ozbiljnom opasnošću ugrožen život, tijelo ili drugo značajno dobro ugovorne strane. Ništetan je i ugovor sklopljen uporabom sile prema drugoj strani zbog kojeg je izjavila volju za sklapanje ugovora.

Sudska praksa:⁹

Sentenca

Utvrđenje ništetnosti ugovora zbog prisile moguće je tražiti samo onda kada je do njegova sklapanja došlo primjenom fizičke sile (vis absoluta) — kada se je na volju ugovaratelja da potpiše ugovor djelovalo određenim oblicima tjelesne prisile (fizičko zlostavljanje, nanošenje fizičkih bolova i tjelesnih ozljeda i sl.), a ne i kada se je na volju ugovaratelja djelovalo nedopuštenim prijetnjama koje su kod njega izazvale opravdani strah — primjenom psihičke sile (vis compulsiva), zbog čega je moguće tražiti njegovo poništenje.

U navedenom primjeru tužiteljici nije osnovan tužbeni zahtjev za utvrđenje ništetnosti ugovora jer pred sudom prvog stupnja nije tvrdila niti dokazala da je sporazum potpisala pod utjecajem fizičke prisile. Iako je tužiteljica bila upoznata s odredbama Zakona o obveznim odnosima (Članak 279. st. 1. i st. 3. – „Narodne novine“ br. 35/05 i 41/08), njezin je zahtjev bio odbijen.

Zabluda je bitna ako strana koja je u zabludi inače ne bi sklopila taj ugovor te ako se odnosi na objekt ugovora, bitna svojstva objekta ugovora ili na osobu s kojom se sklapa ugovor u slučaju da se sklapa ovisno o toj osobi. Strana koja je u zabludi može zahtijevati poništenje ugovora zbog bitne zablude. U slučaju poništenja ugovora zbog bitne zablude druga strana ima pravo zahtijevati naknadu pretrpljene štete bez obzira na to što strana koja je u zabludi nije kriva za svoju zabludu. Strana koja je u zabludi ne može se na nju pozivati na zabludu u slučaju da je druga strana spremna ispuniti ugovor kao da zablude nije bilo.¹⁰

Ako jedna strana izazove zabludu kod druge strane ili je održava u zabludi namjerno da je tim činom navede na sklapanje ugovora, druga strana može zahtijevati poništenje ugovora i onda kad zabluda nije bitna. Strana koja je sklopila ugovor pod **prijevarom** ima pravo zahtijevati naknadu pretrpljene štete.¹¹

Potrebno je istaknuti važnu razliku između zablude i prijevare. Za pojam pravno relevantne zablude ugovorna se strana samostalno stavila u stanje zablude, a kod pravno relevantne prijevare riječ je o suprotnom, to jest stanje zablude jedne ugovorne strane (prevarene strane)

⁹ Županijski sud u Bjelovaru, broj odluke: Gž-2053/11-2, datum sudske odluke: 14.10.2011, <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE702B2053S11P2D20111014>, pristupljeno 14.9.2024.

¹⁰ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 280.

¹¹ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 284.

bilo je izazvano, odnosno održavano određenim djelima ili pasivnim ponašanjem suugovaratelja ili neke treće osobe.¹²

Nesporazum je nesvjesni nesklad između prave volje i izjave volje, pri kojem obje strane vjeruju da su se složile oko određene stavke ugovora, a zapravo među njima postoji nesporazum o pravnoj naravi ugovora ili nekom bitnom sastojku ugovora.¹³

Sudska praksa:¹⁴

Sentenca

Prividnost (simulacija) kao mana volje uzrokuje ništavost pravnog posla.

U navedenom primjeru radi se o svjesnom neskladu između volje i očitovanja jer stranke ne žele pravni posao koji sklapaju. Takav pravni posao ne proizvodi pravne učinke koje bi proizvodio da je valjan. Riječ je o apsolutno ništavnom postupku i smatra se kao da nije ni sklopljen, ništavan je od samog trenutka sklapanja prema članku 66. Zakona o obveznim odnosima, „Narodne novine“, br. 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99, 88/01.

2.2.2. Zastupanje u trgovačkim ugovorima

Zastupnik je osoba koja vlastitim očitovanjem volje sklapa pravni posao (ugovor) u ime drugoga. Zastupnik sklapa pravni posao očitovanjem volje u ime i za račun zastupanog, što znači da pravni poslovi koje je sklopio zastupnik neposredno imaju pravne učinke za zastupanog.¹⁵ Ovlaštenje za zastupanje temelji se na zakonu, statutu, društvenom ugovoru ili pravilima pravne osobe, aktu nadležnog državnog tijela ili na očitovanju volje zastupanog (punomoć). Također, zastupnik ne može prenijeti svoja ovlaštenja na drugog, osim kad mu je to dopušteno zakonom ili ugovorom. U iznimnim je slučajevima to moguće ako ga okolnosti sprječavaju da posao obavi osobno, a interesi zastupanog zahtijevaju neodgodivo poduzimanje pravnog posla.

Punomoć je ovlaštenje za zastupanje što ga opunomoćitelj pravnim poslom daje opunomoćeniku. Postojanje i opseg punomoći neovisni su o pravnom odnosu na temelju kojega je punomoć dana i opunomoćenik može biti pravna i fizička osoba. Opunomoćenik može poduzimati samo one pravne poslove za čije je poduzimanje ovlašten i može poduzimati samo pravne poslove koji ulaze u redovito poslovanje. Opunomoćenik može poduzeti radnje koje ne ulaze u redovito poslovanje samo ako je posebno ovlašten za poduzimanje tih radnji. Uz

¹² Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 96.

¹³ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 95.

¹⁴ Županijski sud u Varaždinu, broj odluke: Gž.851/08-2, datum sudske odluke: 03. 06. 2008., pristupljeno 14.9.2024.

¹⁵ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 96.

navedeno, ne može bez posebnog ovlaštenja za svaki pojedini slučaj preuzeti mjeničnu obvezu, sklopiti ugovor o jamstvu ili o nagodbi niti se odreći nekog prava bez naknade. Opunomoćitelj može po svojoj volji suziti ili opozvati punomoć. Opoziv i sužavanje svake punomoći može se učiniti u bilo kojem obliku i trenutku. Ako je opozivom ili sužavanjem punomoći povrijeđen ugovor o nalogu, ugovor o djelu ili neki drugi ugovor, opunomoćenik ima pravo na naknadu time nastale štete.

Sudska praksa:

*Ugovor sklopljen s punomoćnikom koji je prekoračio granice ovlaštenja ne može se smatrati ništetnim ugovorom.*¹⁶

Punomoć prestaje prestankom pravne osobe kao opunomoćenika (osim ako zakonom nije drukčije određeno), smrću opunomoćenika, prestankom pravne osobe, odnosno smrću osobe koja ju je dala, osim ako se započeti posao ne može prekinuti bez štete za pravne sljednike ili ako punomoć vrijedi i za slučaj smrti davatelja, bilo po njegovoj volji, bilo s obzirom na pravnu narav posla.¹⁷ Zastupanju na temelju punomoći pripadaju prokura, trgovačka punomoć, punomoć trgovačkom putniku te punomoćnik po zaposlenju. Uz zastupanje na temelju punomoći, postoje još i zastupanje na osnovi akta nadležnog organa i zastupanje na osnovi statuta, odnosno pravila pravne osobe.

2.2.3. Uvjet forme ugovora

Svaki ugovor ima određeni sadržaj koji uvijek mora biti očitovan u nekom obliku. S obzirom na oblike u kojima se javljaju, ugovori se dijele na formalne i neformalne ugovore.¹⁸

Ugovor se može sklopiti u bilo kojem obliku ako nije zakonom drugačije određeno. Uvjet zakona da ugovor bude sklopljen u određenom obliku vrijedi i za sve naknadne izmjene i dopune ugovora, ali pravovaljane su i kasnije usmene dopune o sporednim točkama o kojima u ugovoru nije ništa rečeno ako to nije protivno cilju radi kojega je oblik propisan. U interesu ugovornih strana pravovaljane su i kasnije usmene pogodbe kojima se umanjuju ili olakšavaju obveze jedne ili druge strane ako je poseban oblik propisan.¹⁹

Formalni ugovori u pravilu se javljaju kao ugovori za koje se zahtijeva očitovanje stranaka u pisanom obliku. Mogu biti jednostrano formalni ugovori (kada samo jedan ugovaratelj mora

¹⁶ ŽS Varaždin, GŽ-1191/03 od 10.10. 2005. Izbor 1/05-209.

¹⁷ Vidi Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članci 308-318.

¹⁸ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 106.

¹⁹ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 286.

dati izjavu u određenom obliku, npr. ugovor o jamstvu) te dvostrano formalni ugovori (kada oba suugovaratelja moraju dati izjavu volje u određenom obliku, npr. ugovor o zastupanju).²⁰

Ugovor se u pravilu može sklopiti u bilo kojem obliku sukladno načelu neformalnosti. Svaka ugovorna strana može zahtijevati izdavanje pisane potvrde kako bi se sačuvali dokazi o sadržaju usmeno sklopljenog ugovora i izbjegli sporovi i nesuglasice zbog različitog tumačenja suugovaratelja o postignutom sporazumu.²¹

2.2.4. Sadržaj ugovora

Pismena isprava na kojoj su zabilježena očitovanja volje ugovornih strana obuhvaća sadržaj ugovora. Tako u većini slučajeva sadržaj ugovora odgovara sadržaju suglasne volje ugovornih strana, što ne znači da je u pitanju jedini sadržaj ugovora. U pitanju je samo jedan dio sadržaja i redovito postoji prednost pred sadržajem koji nije ugovoren.²² Sastojke trgovačkih ugovora čine sastojci o kojima su se strane usuglasile i očitovale valjano svoju volju. Sastojci se nalaze u aktima o primjeni usuglašenih strana, ugovor sadrži stavke iz općih uvjeta poslovanja ukoliko su one primjenjive, proizlaze iz trgovačke prakse i običaja te ih čine i sastojci iz dispozitivnih odredbi propisa.²³

Ugovorne strane moraju se usuglasiti o bitnim sastojcima ugovora jer ugovor ne može postojati bez bitnih sastojaka²⁴.

2.3. Osnovna načela trgovačkog ugovornog prava

Važnu ulogu igraju načela jer ona imaju izuzetan utjecaj na razvoj same grane prava i karakter. Osnovna načela trgovačkog ugovornog prava znatno se razlikuju od osnovnih načela drugih grana prava zbog posebnosti trgovačkog ugovornog prava u odnosu na druge grane. Osnovna su načela koja obilježavaju trgovačko ugovorno pravo načelo autonomije stranaka, načelo savjesnosti i poštenja, načelo ispunjenja ugovorne obveze, načelo ravnopravnosti i jednake vrijednosti činidaba, načelo dužne pažnje i načelo primjene običaja i prakse.²⁵

Vođen ovim načelima, svaki je sastavljeni ugovor jedinstven te se tumači na drugačiji način. U daljnjem tekstu rada bit će detaljnije objašnjeno svako individualno načelo radi lakšeg shvaćanja problematike vezane za temu rada.

²⁰ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 106-107.

²¹ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 109.

²² Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 112.

²³ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 113.

²⁴ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 247.

²⁵ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 59.

2.3.1. Načelo autonomije stranaka

Načelo autonomije stranaka poznato je i pod nazivom načelo dispozitivnosti. Sama dispozitivnost definirana je Zakonom o obveznim odnosima; u članku 11. navodi se da sudionici mogu svoj obvezni odnos urediti drukčije nego što je ovim Zakonom određeno ako iz pojedine odredbe ovoga Zakona ili iz njezina smisla ne proizlazi što drugo.²⁶ Podrazumijeva se da stranke same mogu urediti odnose međusobno i ne smiju biti protivno Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima i moralu društva. Načelo dispozitivnosti ne podrazumijeva upravljanje vlastitim obvezama, točnije mogućnošću prestanka vlastite obveze, nego se vjerovnik mora usuglasiti kako bi došlo do prestanka obveze koja je nastala ugovorom. Stranke vođene ovim načelom mogu očitovanjem volje odlučiti o nastanku ugovora, sadržaju ugovora, obliku ugovora, promjeni sadržaja i forme ugovora i o samom prestanku ugovora.

2.3.2. Načelo savjesnosti i poštenja

Načelo savjesnosti i poštenja obuhvaća pojam vjernosti i držanja zadane riječi. U Zakonu o obveznim odnosima (članak 4.) jasno je dano do znanja da su sudionici dužni pridržavati se ovog načela u zasnivanju obveznih odnosa i ostvarivanju prava i obveza iz tih odnosa.

2.3.3. Načelo ispunjenja ugovorne obveze

Načelom ispunjenja ugovorne obveze ustvrđuje se da je sudionik u obveznom (trgovačkom) odnosu dužan ispuniti svoju obvezu i odgovoran je za njezino ispunjenje.²⁷ Sklopljeni ugovor obvezuje stranke kao i sami zakon; odgovara se svom svojom imovinom.

2.3.4. Načelo ravnopravnosti stranaka

Načelo ravnopravnosti stranaka propisano je člankom 3. Zakona o obveznim odnosima, prema kojem su svi sudionici u obveznom odnosu ravnopravni.²⁸ Ovim načelom u slučaju neravnopravnosti u ekonomskom smislu osiguran je pravni poredak i pruža se zaštita slabijoj ugovornoj strani u slučaju kada je riječ o zloporabi jače ugovorne strane (monopolni položaj).²⁹

²⁶ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.) članak 11.

²⁷ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.) članak 9.

²⁸ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 64.

²⁹ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 64.

2.3.5. Načelo dužne pažnje

Prema članku 10. Zakona o obveznim odnosima (st. 2.) sudionik u obveznom odnosu dužan je u ispunjavanju svoje obveze postupati s pažnjom koja se u pravnom prometu zahtijeva u odgovarajućoj vrsti obveznih odnosa (pažnja dobrog gospodarstvenika, odnosno pažnja dobrog domaćina). To se načelo naziva načelom dužne pažnje.

2.3.6. Načelo primjene običaja i prakse

U obveznim odnosima među trgovcima primjenjuju se trgovački običaji čiju su primjenu ugovorili i praksa koju su s vremenom međusobno razvili i u slučaju kada su suprotni dispozitivnom propisu.³⁰

³⁰ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.) članak 12.

3. SREDSTVA ZA OSIGURANJE ISPUNJENJA OBVEZA

Budući da se ugovor sklapa radi ostvarenja ciljeva, može se dogoditi da dužnik ne ispuni svoju obvezu ili ju ispuni sa zakašnjenjem. Međutim, postoji i mogućnost da ispunjenje nema odgovarajuću kakvoću. U slučaju da dužnik dobrovoljno ne ispuni svoju obvezu, vjerovniku preostaje jedino da se s dužnikom nagodi o eventualnoj šteti koju je pretrpio. Također, vjerovnik može ostvariti svoja prava sudskim putem (koji je inače dugotrajan i veže dodatne troškove).³¹

Jamstvo i ugovorna kazna primjeri su sredstava za osiguranje koje stranke mogu samostalno ugovoriti. Isto tako, Zakon o obveznim odnosima, članak 29., navodi da dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze uz glavnica duguje i zatezne kamate te da se navedeno odnosi na razdoblje od jedne godine.

Uredno ispunjenje obveze može se osigurati raznim institutima koji povećavaju vjerojatnost urednog ispunjenja. Oni djeluju tako da utječu na imovinu kojom se odgovara za ispunjenje obveze, dodatno sankcioniraju neispunjenje ili neuredno ispunjenje. U Zakonu o obveznim odnosima opisani su razni instituti; mogu im se dodati i jamstvo, pristupanje dugu, kapara, ugovorna kazna, vrijednosni papiri i bankovna garancija.³²

U trenutku sklapanja predugovora u primjeru ovog rada korištena je zadužnica na određeni iznos. Navedena zadužnica predstavlja ispravu o dugu i utvrđuje postojanje obveze dužnika. Zadužnica se izdaje prilikom nastajanja obveznog odnosa; radi se o privatnim ispravama koje su potvrđene kod javnog bilježnika. Njome dužnik daje suglasnost da se radi naplata tražbine u korist vjerovnika na iznos koji će biti naknadno upisan. Ujedno je i glavna razlika između zadužnice i bjanko zadužnice upisivanje iznosa jer se u slučaju bjanko zadužnice u trenutku izdavanja ne unosi točan iznos koji zadužnica osigurava. Kako se u banku zadužnicu naknadno upisuje iznos, tako je bjanko zadužnica valjana u slučaju da vjerovnik naknadno upiše iznos tražbine koji je manji ili jednak onome za koji mu je dužnik dao suglasnost u trenutku kada je potvrđena kod javnog bilježnika.³³

U konkretnom se primjeru ne radi o neispunjenju obveze dužnika, nego o neispunjenu od strane vjerovnika (proizvod upitne kvalitete). Samim predugovorom bila je propisana ugovorna kazna i moguće pravne posljedice, pa se u tom slučaju neispunjenje obveze pokušalo riješiti raskidom predugovora s uključenom ugovornom kaznom i sporazumom o nastavku poslovne suradnje.

3.1. Jamstvo

Ugovor o jamstvu daje se u pisanom obliku i njime se jamac obvezuje da će ispuniti pravovaljanu i dospjelu obvezu glavnog dužnika prema vjerovniku. Opseg odgovornosti jamca ne može biti veći od obveze glavnog dužnika.³⁴

³¹ Gorenec V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 43.

³² Skaloper Z., Kačer H., Luttenberg A., Osnove prava trgovačkih ugovora i vrijednosnih papira, Manualia universitatis studiorum Zagrabiensis, Zagreb 2011., str. 179.

³³ <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/bjanko-zaduznica-6511-58887>, 12. rujna 2024.

³⁴ Gorenec V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 43.

3.2. Ugovorna kazna

Ugovorom određena novčana svota ili neka druga materijalna korist naziva se ugovorna kazna. Dužnik plaća ugovornu kaznu vjerovniku ako ne ispunji svoje obveze iz glavnog ugovora ili zakasni s njezinim ispunjenjem. Iako stoji u njezinu nazivu, u ovom slučaju ne radi se o kazni jer su ugovornu kaznu stranke samostalno i slobodno ugovorile. Ugovorna kazna ima oblik, akcesornost, perfekciju i visinu. Mora biti ugovorena u obliku koji je propisan za ugovor iz kojeg nastaje glavna obveza i dijeli sudbinu glavne obveze na čije se osiguranje odnosi. Ugovorne strane samostalno određuju visinu ugovorne kazne i način njezina obračuna. Potrebno je napomenuti da ugovorna kazna ne može biti ugovorena za novčane obveze, što će biti prikazano na primjeru iz sudske prakse.³⁵

Sudska praksa:³⁶

Sentenca

Ugovorna se kazna **ne može** ugovoriti za novčane obveze.

Ovo je primjer sudske prakse u kojem tuženik nije kupio kartu za vlak zbog kašnjenja; kada ga je kondukter tražio kartu, on ju nije imao. Kondukter je ponudio tuženiku da kupi prijevoznu kartu s propisanim tarifnim dodatkom, na što ga je tuženik odbio. Tarifni dodatak iznosio je tadašnjih 500 kuna i predstavljao je ugovornu kaznu sukladno odredbi članka 350. st. 3. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine” broj 35/05., 41/08., 125/11. i 78/15.) Ugovorena kazna ne može se ugovoriti za novčane obveze i iz toga proizlazi da plaćanje naknade za prijevoz ne može imati ugovorenu kaznu u obliku plaćanja određenog iznosa. Ta tarifa može se naplatiti u slučaju zadržavanja u vlaku bez namjere putovanja, za zauzimanje više sjedala, u slučaju izbjegavanja konduktera i ometanja konduktera u radu, ali ne može se primijeniti kada putnik želi kupiti kartu.

U idućem primjeru iz sudske prakse prikazat će se odluka suda prilikom potraživanja ugovorene kazne za slučaj zakašnjenja s ispunjenjem obveze nakon samog raskida ugovora jer prilikom raskida ugovora ugovorna kazna gubi smisao. Sporazum o ugovornoj kazni prema članku 352. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj: 35/05, 125/11 i 78/15) dijeli sudbinu glavne obveze na čije se osiguranje odnosi.

³⁵ Gorenec V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 44-45.

³⁶ Županijski sud u Osijeku, Gž 820/2018-2, datum sudske odluke: 12.07.2018., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE708B820S2018P2D20180712>, pristupljeno 12. rujna 2024.

Sudska praksa:³⁷

Sentenca

Kada je ugovorna kazna ugovorena za slučaj zakašnjenja s ispunjenjem obveze, a ugovor se raskine, vjerovnik više nema pravo na ugovornu kaznu.

3.3. Zatezne kamate

Zatezne kamate dužnik duguje vjerovniku ako zakasni s ispunjenjem novčane obveze. One dolaze u obliku novčane svote i ne uključuju glavnicu. Određene su propisima i podrazumijeva se da dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze uz glavnicu duguje i zateznu kamatu po stopi određenoj zakonom. Može se dogoditi i da su ugovorene kamate više od stope zatezne kamate ona teče i poslije dužnikova zakašnjenja. Neovisno o pretrpljenoj šteti zbog dužnikova zakašnjenja, vjerovnik ima pravo na zatezne kamate. Što je veća šteta, vjerovnik može zahtijevati razliku od pune naknade štete.³⁸

Sudska praksa:³⁹

Sentenca

Činjenica da u ovršnoj ispravi zatezne kamate nisu izražene u apsolutnom iznosu samo po sebi nije prepreka da sud ne prihvati prijedlog za ovrhu radi naplate obračunatih zateznih kamata izraženih u apsolutnom iznosu.

3.4. Kapara

Jedna strana daje kaparu drugoj strani kao znak da je ugovor sklopljen. Očituje se kao novčana svota ili neka druga zamjenjiva stvar kao sigurnost da će se ugovor ispuniti. Ima učinke u slučaju pravno valjanih ugovora.

Sudska praksa:⁴⁰

Sentenca

Ugovorna strana koja je izvršila isplatu na temelju ugovora koji nije pravno valjan nema pravo na isplatu dvostruke kapare u smislu odredbe čl. 304. st. 2. Zakona o obveznim odnosima.

³⁷VTSRH, broj odluke: Pž 4329/2015-2, datum sudske odluke: 18.06.2018., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE500B4329S2015P2D20180618>, pristupljeno 12. rujna 2024.

³⁸Gorenec V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 46.

³⁹Županijski sud u Varaždinu, broj odluke: Gž Ovr 166/2020-2, datum sudske odluke: 17.03.2020., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE716B166S2020P2D20200317>, pristupljeno 9. rujna 2024.

⁴⁰Županijski sud u Varaždinu, broj odluke: Gž 1723/2019-2, datum sudske odluke: 04.02.2020, <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE716B1723S2019P2D20200204>, pristupljeno 19.9.2024.

3.5. Odustatnina

Odustatnina dolazi u obliku novca ili neke druge stvari; koristi se kao sporazum da obje stranke ugovora ili samo jedna imaju pravo odustati od ugovora davanjem te odustatnine. To znači da u slučaju davanja odustatnine druga strana više ne može zahtijevati ispunjenje ugovora, a strana koja odustaje od ugovora dužna je u trenutku odustajanja dati odustatninu istovremeno s izjavom o odustajanju.⁴¹

3.6. Založno pravo

Založnim pravom opterećena je određena pokretna ili nepokretna stvar koja se može unovčiti; ta se stvar naziva zalog. Založnim je pravom osigurano namirenje određene novčane tražbine iz vrijednosti zaloga. Njime se osigurava na mjerenje i sporednih tražbina, kamata, troškova za očuvanje stvari i troškova naplate tražbine uz glavnu tražbinu.⁴²

3.7. Ostali instituti pojačanja ugovora

Neki su od ostalih instituta koji služe za pojačanje ugovora ugovor o akreditivu, bankovna garancija, predujam, zadržaj i ostali. Instituti se mogu međusobno kombinirati ako to nije suprotno izričitim zakonskim odredbama ili prirodi stvari.⁴³

U nastavku će biti prikazan zahtjev za raskidom predugovora i pojašnjen izračun zateznih kamata i predujmova u slučaju raskida.

Osiguranje u slučaju raskida predugovora o kupoprodaji i nesklapanja ugovora prikazano je u Prilogu 2. Navodi se kako do raskida predugovora može doći ako ne bude ispunjeno prodavateljevo jamstvo da predmetna oprema nije i neće biti opterećena bilo kakvim teretom. Također, važno je napomenuti da se u članku 2.6. ističe da se u slučaju da ugovor ne bude sklopljen krivnjom prodavatelja kupcu mora vratiti primljeni avans/predujam u roku od 8 dana. Isto tako, ugovorne strane utvrđuju da prodavatelj zadržava uplaćene iznose avansa ako kupac odustane od kupnje koja nije rezultirala krivnjom prodavatelja. To ujedno čini ukupan iznos naknade štete koji zadržava prodavatelj zbog povrede preuzetih ugovornih obveza od strane kupca. Ovo je jasan primjer instrumenata za pojačanje ugovora u kojemu su se obje ugovorne strane usuglasile.

⁴¹ Gorenec V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 47.

⁴² Gorenec V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 48-49.

⁴³ Gorenec V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 49-50.

4. PRESTANAK UGOVORNE OBVEZE

4.1. Uvod

Izvršenje ugovora osnovni je razlog nastanka obveznog odnosa. Ljudska volja rezultira obveznim odnosom koji nastaje i prestaje kada se ispune određene pretpostavke.⁴⁴ Također, uz pretpostavke koje se očituju kao manifestacije ljudske volje, postoje i pretpostavke koje ne zavise od ljudske volje kao što su smrt, protek vremena i drugo. Očekivano bi bilo da se kod (obveznih) ugovora ugovaratelji pridržavaju obveza u cijelosti, da se vode prema rimskom načelu *pacta sunt servanda* te da preuzete obveze ispune. S druge strane, nije smisleno tražiti ispunjenje za koje možda više nema interesa ili kada su se okolnosti promijenile u tolikoj mjeri da ispunjenje više nema svrhu.⁴⁵

Posljedica zasnivanja obveznog odnosa jest prestanak obveze, koji je unaprijed predviđen i određen voljom stranaka.⁴⁶ U određenim slučajevima ugovorni odnos prestaje po samom zakonu, neovisno o volji ugovornih strana. Uz mogućnost prestanka ugovornog odnosa sporazumnim raskidom ili obnovom, može se postići i prestanak ugovornog odnosa jednostranim raskidom. Navedene ovlasti jedna ugovorna strana crpi iz zakona, koji ih daje jednoj ugovornoj strani.⁴⁷

Do ispunjenja ugovorne obveze može doći na više načina; primjerice, smrću, kompenzacijom, odustankom, raskidom ili otkazom ugovora, uz ostale mogućnosti poput polaganja dugovane stvari kod suda, prodajom dugovane stvari i cesijom umjesto ispunjenja.⁴⁸ Vrsta i opseg promjena za svaki određeni slučaj razlikuju se te se prema tome prosuđuju u svakom pojedinačnom slučaju zasebno.

4.1.1. Značenje klauzula *pacta sunt servanda* i *rebus sic stantibus*

Sve dok održanje ugovora ne bi bilo nepravično ili protivno svrsi zbog koje se on ugovorio, trebalo bi se držati načela *pacta sunt servanda*, u značenju „ugovora se treba držati“. Navedena klauzula odnosi se na okolnosti nastanka ugovora te se ne odnosi na novonastale okolnosti nakon sklapanja ugovora.

Na temelju klauzule *rebus sic stantibus* („dok stvari tako stoje“) ugovor je obvezujući i važeći sve do nastanka okolnosti koje se nisu mogle predvidjeti u trenutku sklapanja ugovora niti su mogle biti spriječene, tj. okolnosti imaju snagu više sile (npr. elementarne nepogode).

⁴⁴ Pavlović, M. (2018.) Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora, [Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora | IUS-INFO \(iusinfo.hr\)](#), pristupljeno 31.3.2024.

⁴⁵ Pavlović, M. (2018.) Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora, [Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora | IUS-INFO \(iusinfo.hr\)](#), pristupljeno 31.3.2024.

⁴⁶ Gorenec V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 56.

⁴⁷ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 226.

⁴⁸ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 226.

S vremenom se došlo do zaključka da klauzula *pacta sunt servanda* ima negativne učinke na slobodu ugovaranja i samu efikasnost, pa se počela primjenjivati klauzula *rebus sic stantibus*. Time se osiguralo da pogođene strane u slučaju neočekivanih i nepredvidivih okolnosti imaju mogućnost „izlaska“ iz nastale situacije. Kako je svaki pravni posao specifičan i ima različite ciljeve, tako i utjecaj promijenjenih okolnosti ima različit način i doseg koji ovisi o naravi i težini promjena koje utječu na njih.

Iz navedenih razloga ugovorne strane u slučaju poslova većeg opsega i dulje poslovne suradnje prilikom sklapanja obveznopravnog odnosa pokušavaju predvidjeti rizike koji bi mogli utjecati na realizaciju ugovora (npr. pad vrijednosti novca, razne posljedice ekonomske krize i slično) u svrhu ostvarivanja poslovnih interesa i financijske dobiti.

U određenim pravnim poslovima podrazumijeva se pojava rizika, u nekim slučajevima smatra se i normalnim; to sve ovisi o predmetu ugovora. Postoji mogućnost pojave nepredviđenih okolnosti koje mogu otežati provedbu ugovora, a izmjena ugovora nije moguća ili ne odgovara poslovnim interesima, što naposljetku dovodi do raskida ugovora.⁴⁹

4.2. Prestanak ugovora ispunjenjem

U ovom slučaju radi se o redovitom, najčešćem i najpogodnijem načinu prestanka obveze. Očituje se u ispunjenju dužne činidbe od strane dužnika. Izvršava se vjerovniku ili onoj osobi koju je odredio zakon, sudska odluka ili ugovor između vjerovnika i dužnika. Obvezu umjesto dužnika može ispuniti i treća osoba, osim u slučajevima kada se radi o osobnoj činidbi određenim ugovorom ili po prirodi stvari.

Do personalne subrogacije dolazi u trenutku kada netko treći vjerovniku ispuni dužnikov dug pa time vjerovnikovo potraživanje prelazi na ispunitelja. Do takvog prijelaza potraživanja dolazi ugovorom ili na temelju zakona. U tom slučaju na ispunitelja prijelaze vjerovnikova prava, a ugovor između dužnika i ispunitelja mora biti sklopljen prije ispunjenja.

Predmet ispunjenja ugovora može biti samo ona činidba koja čini sadržaj obveze te dužnik ne može umjesto te činidbe ispuniti nešto drugo niti to vjerovnik može zahtijevati. U slučaju da vjerovnik primi nešto drugo kao dugovanu stvar od dužnika, ispunjenje i dalje nije valjano i vjerovnik ima pravo vratiti ono što mu je predano i zahtijevati dugovanu stvar.⁵⁰

⁴⁹ Šernhorst, N. (2024.) - međusobna uvjetovanost ugovornih klauzula *pacta sunt servanda* i *rebus sic stantibus*, <https://informatior.hr/strucni-clanci/medusobnauvjetovanost-ugovornih-klauzula-pacta-sunt-servanda-i-rebus-sic-stantibu>, pristupljeno 13.6.2024.

⁵⁰ Gorenc V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 57-59.

4.3. Raskid ugovora zbog neispunjenja

Ugovor koji je bio valjan, ali nije bio ispunjen ili je bio djelomično ispunjen može se okončati raskidom ugovora. Ništetni ili pobjojni ugovori prestaju u zakonski propisanom i provedenom postupku.⁵¹

Za razliku od ništetnih i pobjojnih ugovora koji imaju razlog za raskid u trenutku sklapanja, uzrok za raskid ugovora u slučaju raskida ugovora nastaje tek nakon sklapanja ugovora. Ugovor može biti raskinut suglasnom voljom ugovornih strana i jednostranim očitovanjem volje jedne ugovorne strane na temelju zakona ili odlukom suda.⁵²

Raskid ugovora nije poželjan način prestanka ugovora jer dovodi u pitanje koliko su ugovorne strane htjele ispuniti svoje obveze. Postoji mogućnost da je jedna ugovorna strana spremna ispuniti svoje obveze ili ih već je ispunila, a druga ugovorna strana nije.⁵³

Pravo na raskid ugovora vjerovniku daje odredba članka 360. Zakona o obveznim odnosima, koja propisuje da u dvostranoobveznim ugovorima u slučaju da jedna strana ne ispuni svoju obvezu, druga strana obveznopravnog posla može zahtijevati ispunjenje obveze ili može raskinuti ugovor jednostranom izjavom volje u slučaju da raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu. U oba slučaja raskida ugovora druga strana može zahtijevati naknadu štete. U slučaju da je dužnik onemogućen u ispunjenju obveze od strane vjerovnika, vjerovnik nema pravo pozvati se na neispunjenje obveza u slučaju raskida. Iz navedenog zakona proizlaze dva načina raskida ugovora – po samom zakonu (*ex lege*) i slobodnom izjavom volje.

Sudska praksa:

*U dvostranim ugovorima nijedna strana nije dužna ispuniti svoju obvezu ako druga strana ne ispuni ili nije spremna istodobno ispuniti svoju obvezu. Slijedom toga, ugovorna strana koja nije ispunila ili nije istodobno spremna ispuniti svoju obvezu nema pravo raskinuti ugovor pozivajući se na činjenicu da druga ugovorna strana nije ispunila svoju obvezu.*⁵⁴

Prilikom neispunjenja neznatnog dijela obveze Zakon o obveznim odnosima u članku 367. jasno daje do znanja da se ugovor ne može raskinuti te se time onemogućuje nesavjesno raskidanje ugovora.

Vjerovnik je dužan bez odgađanja obavijestiti dužnika o raskidanju ugovora zbog neispunjenja pomoću izvansudske izjave o raskidu zbog neispunjenja, koju je potrebno izravno uputiti dužniku.⁵⁵

⁵¹ Pavlović, M. (2018.) Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora, [Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora | IUS-INFO \(iusinfo.hr\)](#), pristupljeno 31.3.2024.

⁵² Skaloper Z., Kačer H., Luttenberg A., Osnove prava trgovačkih ugovora i vrijednosnih papira, Manualia universitatis studiorum Zagabiensis, Zagreb 2011., str. 218.

⁵³ Pavlović, M. (2018.) Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora, [Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora | IUS-INFO \(iusinfo.hr\)](#), pristupljeno 31.3.2024.

⁵⁴ PSRH, Pž-2626/92 od 29.6.1993., Praxis 1/14

⁵⁵ Gorenec V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 61.

4.3.1. Sporazumni i jednostrani raskid ugovora

U određenim uvjetima ugovorene strane mogu ugovornim tumačenjem osigurati pravo na jednostrani raskid ugovora. Isto tako, ugovor mogu raskinuti i sporazumom.⁵⁶ Činjenica je da ugovori nastaju slobodnom voljom strana i prema načelu dispozitivnosti postoji mogućnost da ugovorne strane nisu odredile ograničenja za raskid ugovora. U tom se slučaju ugovori mogu raskinuti slobodnom voljom strana.

Pravo na raskid ugovora potječe iz članka 160. Zakona o obveznim odnosima, gdje se navodi da obveza prestaje suglasnošću volja sudionika u obveznom odnosu, ispunjenjem i u drugim zakonom određenim slučajevima. Iz zakona proizlazi da ugovorne strane samim ugovorom mogu ovlastiti jednu ili obje ugovorne strane na raskid ugovora te će u tom slučaju doći do jednostranog raskida na osnovi ugovora.⁵⁷

Iz sudske prakse:

*Raskid ugovora ne može tražiti ona ugovorna strana, u konkretnom slučaju tužitelj, koja nije izvršila svoju ugovornu obvezu niti ju je spremna izvršiti.*⁵⁸

*Trgovačko društvo koje je prihvatilo i zadržalo robu koju mu je isporučio dobavljač te koje je za isporučenu robu isplatilo cijenu naknadno je time odobrilo ugovor te nema pravo na vraćanje osporenog dijela ugovorene cijene.*⁵⁹

4.4. Otkaz ugovora

Otkaz ugovora predstavlja jednostranu izjavu volje jedne ugovorne strane naspram drugoj o okolnostima prestanka ugovora i predstavlja jednostrani pravni posao.⁶⁰ Izjava o otkazu ugovora može se iskazati prema drugoj strani u bilo koje vrijeme trajanja ugovora, osim u nevrjeme.⁶¹ Za davanje otkaza nije potreban neki određeni razlog; prema članku 212. Zakona o obveznim odnosima otkaz samo mora biti dostavljen drugoj strani.

⁵⁶ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 234.

⁵⁷ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 234.

⁵⁸ VS, Rev-1885/92 od 24.11.1992.

⁵⁹ VTS, Pž-3367/00 od 16.1.2002. Zbirka 7/19.

⁶⁰ Skaloper Z., Kačer H., Luttenberg A., Osnove prava trgovačkih ugovora i vrijednosnih papira, Manualia universitatis studiorum Zagrabienensis, Zagreb 2011., str. 218.

⁶¹ Zakon o obveznim odnosima ("Narodne novine" br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 212, (3).

4.5. Odustanak

Odustankom od ugovora smatra se raskid ugovora prije njegove dospelosti od jedne ugovorne strane ili obiju ugovornih strana.⁶²

Prema članku 306. Zakona o obveznim odnosima, sporazumom ugovornih strana jedna ili svaka strana može se ovlastiti da odustane od ugovora davanjem odustatnine. Kad strana u čiju je korist ugovorena odustatnina izjavi drugoj strani da će dati odustatninu, ona više ne može zahtijevati ispunjenje ugovora.

4.6. Ostali načini prestanka obveza

4.6.1. Prijeboj

Prijeboj predstavlja prestanak ugovornog, odnosno obveznog odnosa prilikom kojega dolazi do međusobnog priznavanja tražbina ugovornih strana i njihova međusobnog obračunavanja.⁶³

Prema Zakonu o obveznim odnosima, dužnik može prebiti tražbinu s protutražbinom vjerovnika. Do kompenzacije se ne dolazi nakon ispunjenja pretpostavki, nego tek nakon izjave o prijeboju. Također, prijeboj može biti prijeboj na puni iznos (potpuni) ili djelomični; pretpostavke koje su obuhvaćene podrazumijevaju da tražbine moraju biti istovrsne, dospjele, utužive i uzajamne.

4.6.2. Otpust duga

Opći otpust duga definiran je Zakonom o obveznim odnosima i obuhvaća sve vjerovnikove tražbine prema dužniku, osim onih za koje vjerovnik nije znao da postoje u trenutku otpusta. Po obilježjima se radi o ugovoru jer je za njegovu valjanost potrebna suglasnost volja obiju strana. Ugovor o otpustu duga ne može se sklopiti sve dok se dužnik ne očituje suglasno na danu ponudu.⁶⁴ Kao i prestanak obveze prijebojem, otpust duga može biti djelomičan ili otpust u cijelosti. Također, može se otpustiti samo glavni dug ili samo sporedni dugovi i slično.⁶⁵

Otpust duga jamcu ne oslobađa glavnog dužnika, a otpust duga glavnom dužniku oslobađa jamca. Kad ima više jamaca, pa vjerovnik oslobodi jednog od njih, ostali ostaju u obvezi, ali se njihova obveza smanjuje za dio koji otpada na oslobođenog jamca.⁶⁶

⁶² Pavlović, M. (2018.) Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora, [Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora | IUS-INFO \(iusinfo.hr\)](#), pristupljeno 31.3.2024.

⁶³ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 235.

⁶⁴ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 236.

⁶⁵ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 237.

⁶⁶ Zakon o obveznim odnosima – članak 205.

4.6.3. Sjedinjenje (konfuzija)

Obveza prestaje sjedinjenjem kad jedna te ista osoba postane i vjerovnik i dužnik, ali kada jamac postane vjerovnik, obveza glavnog dužnika ne prestaje.⁶⁷ Obveza prestaje po prirodi stvari jer nije smisleno da osoba bude sama sebi i vjerovnik i dužnik.⁶⁸ Također, prema Zakonu o obveznim odnosima, članak 207. (3), obveza upisana u javnoj knjizi prestaje sjedinjenjem tek kad se izvrši upis brisanja.

4.6.4. Nemogućnost ispunjenja

U Zakonu o obveznim odnosima u članku 208. navodi se da obveza prestaje kad njezino ispunjenje postane nemoguće uslijed okolnosti zbog kojih dužnik ne odgovara. Dužnik tada mora dokazati okolnosti koje isključuju njegovu odgovornost, tj. on je u obvezi dokazati da ni u kojem slučaju nije mogao spriječiti ili izbjeći nastup nemogućnosti kako bi dokazao da nije odgovoran, iz razloga što je zakonska pretpostavka da dužnik odgovara za neispunjenje obveze.⁶⁹

Dužnik određene stvari koji je oslobođen svoje obveze, prema Zakonu o obveznim odnosima, dužan je zbog nemogućnosti ispunjenja ustupiti vjerovniku pravo koje bi imao prema trećoj osobi zbog nastale nemogućnosti.⁷⁰

Naknadna nemogućnost ispunjenja obveze mora se dogoditi prethodno dospijeću obveze kako bi dovela do njezina prestanka. U slučaju da se dogodi naknadno roku ispunjenja, obveza ne prestaje, nego se mijenja njezin sadržaj, to jest dužnik je obavezan vjerovniku naknaditi štetu umjesto dužne činidbe.⁷¹

4.6.5. Protek vremena, otkaz

Trajne obveze prestaju protekom vremena i otkazom. To znači da se prema vremenu ispunjenja razlikuju trenutačne, uzastopne i trajne obveze.⁷²

Istekom roka prestaje trajni obvezni odnos s određenim rokom trajanja. U iznimnom slučaju može se ugovoriti ili može biti zakonom određeno da se poslije isteka roka obvezni odnos produljuje na neodređeno vrijeme ako se pravodobno ne otkáže.⁷³

⁶⁷ Zakon o obveznim odnosima – članak 207.

⁶⁸ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 237.

⁶⁹ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 238.

⁷⁰ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 210.

⁷¹ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 238.

⁷² Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 238.

⁷³ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 239.

U slučaju da nije određeno trajanje obveznog odnosa, svaka ga strana može okončati otkazom. Otkaz se može dati u svakom trenutku, osim u nevrijeme, te mora biti dostavljen drugoj strani. Tek kada istekne otkazni rok određen ugovorom, obvezni odnos prestaje, a ako otkazni rok nije određen ugovorom, odnos prestaje nakon isteka roka određenog zakonom ili običajem, odnosno istekom primjerenog roka.⁷⁴

4.6.6. Smrt

Sukladno članku 213. Zakona o obveznim odnosima smrću dužnika ili vjerovnika obveza prestaje samo ako je nastala s obzirom na osobna svojstva vezana za ugovorne strane ili osobne sposobnosti dužnika. To znači da smrt vjerovnika ili dužnika u obveznopravnom odnosu ne dovodi do prestanka obveze. Prava i obveze sadržane u obveznopravnom odnosu, uključujući i imovinska prava, prelaze na njegove nasljednike.⁷⁵

4.6.7. Obnova i cesija

Vjerovnik može ugovorom sklopljenim s trećim na njega prenijeti svoju tražbinu, osim tražbine čiji je prijenos zabranjen zakonom, koja je strogo osobne naravi ili koja se po svojoj naravi protivi prenošenju na drugoga.⁷⁶ Potraživanje se može prenijeti na drugu osobu te u slučaju valjanog prijenosa potraživanja prenositelj (dotadašnji vjerovnik) prestaje biti vjerovnik, a primatelj prijenosa potraživanja postaje novi vjerovnik te tražbine. U tom slučaju i tražbina i dužnik ostaju isti.⁷⁷ „U trenutku kada je ugovor o cesiji sklopljen, između cedenta i cesionara nastaje njegov temeljni učinak, koji se sastoji u tome što je tražbina prema cesusu prešla s cedenta na cesionara. To znači da je cedent prestao biti vjerovnik, a cesionar postao vjerovnik“.⁷⁸

Potrebno je napomenuti da se ugovori sklapaju prema načelu dispozitivnosti i postoji mogućnost da se prilikom sklapanja samog ugovora ograniči mogućnost ustupa tražbine, što je vidljivo u idućem primjeru.

⁷⁴ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 212.

⁷⁵ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 239.

⁷⁶ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 80.

⁷⁷ Skaloper Z., Kačer H., Luttenberg A., Osnove prava trgovačkih ugovora i vrijednosnih papaira, Manualia universitatis studiorum Zagrabiensis, Zagreb 2011., str. 183.

⁷⁸ Skaloper Z., Kačer H., Luttenberg A., Osnove prava trgovačkih ugovora i vrijednosnih papaira, Manualia universitatis studiorum Zagrabiensis, Zagreb 2011., str. 184.

Sudska praksa:⁷⁹

Sentenca

Kada su stranke ugovorom isključile mogućnost prijenosa tražbine na treću osobu bez dužnikova pristanka, izostanak njegova izričita protivljenja ugovoru o prijenosu tražbine (cesiji), a o čijem sklapanju je obaviješten, ne smatra se pristankom prijenosu tražbine na novog vjerovnika, pa ga stoga taj ugovor ni ne obvezuje.

Obnova predstavlja prestanak stare obveze u načinu promjene u samim ugovornim odnosima jer rezultira promjenom u ugovornim odnosima.⁸⁰

Prema članku 148. Zakona o obveznim odnosima, obnova je bez učinka ako je prijašnja obveza bila ništetna ili već završena. U slučaju da je prijašnja obveza bila samo pobjna, obnova je valjana ako je dužnik bio upoznat s time.

⁷⁹ Županijski sud u Bjelovaru, broj odluke: Gž-2308/11-2. datum sudske odluke: 08.03.2012, pristupljeno 14.9.2024.

⁸⁰ Skaloper Z., Kačer H., Luttenberg A., Osnove prava trgovačkih ugovora i vrijednosnih papira, Manualia universitatis studiorum Zagrabienensis, Zagreb 2011., str. 211.

5. POREMEĆAJI U IZVRŠENJU UGOVORA USLIJED IZVANREDNIH I PROMIJENJENIH OKOLNOSTI

Sukladno Zakonu o obveznim odnosima, članak 343., dužnik se oslobađa odgovornosti za štetu ako dokaže da nije mogao ispuniti svoju obvezu, odnosno da je zakasnio s ispunjenjem obveze zbog vanjskih, izvanrednih i nepredvidivih okolnosti nastalih poslije sklapanja ugovora koje nije mogao spriječiti, otkloniti ili izbjeći.

Pojam izvanrednih okolnosti predstavlja višu silu uslijed koje ugovorna strana može biti oslobođena od odgovornosti za štetu zbog neispunjenja ugovora. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) proglasila je virus COVID-19 pandemijom 11. ožujka 2020. godine. Pojam pandemije obuhvaća širenja bolesti u globalnom smislu, za razliku od pojave bolesti kao epidemije, koja je manjih razmjera. Kako je došlo do značajnih utjecaja na gospodarsku i ekonomsku situaciju u vidu pada proizvodnje, odgađanju ili otkazivanju već ugovorenih obveza, plaćenih projekata, prijevoza i ostalih usluga, tako je došlo do velikih posljedica koje su prijetile izazivanjem globalne krize.⁸¹

5.1. Ograničenje i isključenje odgovornosti

Odgovornost dužnika za namjeru ili krajnju nepažnju ne može se unaprijed ugovorom isključiti ni ograničiti. U slučaju da je sporazum proizašao iz monopolskog položaja dužnika ili neravnopravnosti, sud može na zahtjev određene strane poništiti ugovornu odredbu o isključenju i ograničenju odgovornosti za običnu nepažnju.⁸²

Slučajevi u kojima štetnik ne odgovara za prouzročenu štetu mogu se podijeliti u dvije grupe, na pravila o ograničenju i pravila o isključenju odgovornosti za štetu. Pravilima o ograničenju odgovornosti zakonodavac ograničava odgovornost za štetu u kvalitativnom i kvantitativnom smislu, dok pravilima o isključenju propisuje mogućnost potpunog ili djelomičnog isključenja odgovornosti za štetu. Prilikom potpunog isključenja odgovornosti štetnik se u potpunosti oslobađa odgovornosti, a u slučajevima podijeljene odgovornosti njegova se odgovornost umanjuje na preostali dio štete.

Norme o isključenju ili djelomičnom isključenju odgovornosti za štetu određene su zakonski kvantitativno i kvalitativno, ali su određene i dodatnim pretpostavkama (viša sila, krivnja štetnika i slično).⁸³

⁸¹ Pavlović, M. (2020.) Odgovornost za obveze u slučaju epidemije/pandemije, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/odgovornost-za-obveze-u-slucaju-epidemije>, pristupljeno 14.9.2024.

⁸² Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 345. – st. 1 i 2

⁸³ Livaja, J. (2018.) Ograničenje i isključenje odgovornosti za štetu izazvanu neispravnim proizvodom – europski, američki i domaći model odgovornosti za štetu, <https://hrcak.srce.hr/file/339399>, pristupljeno 19.9.2024.

5.2. Izmjena ili raskid ugovora zbog promijenjenih okolnosti

Obveze koje nastaju određuju se u trenutku sklapanja ugovora uzimajući u obzir određene okolnosti u danom trenutku. Bitno je uzeti u obzir obveze koje dospijevaju u kratkom vremenu nakon zaključenja ugovora te se mora predvidjeti razvoj događaja uzimajući u obzir sudbinu ugovora. U takvim slučajevima u obzir se mora uzeti mogućnost ispunjenja obveze strane kojoj ispunjenje postaje otežano ili nosi velike gubitke. Tada pogođena strana može zahtijevati izmjenu ili raskid ugovora. Kako bi strane koje su pogođene promijenjenim okolnostima mogle zahtijevati izmjenu ili raskid ugovora, moraju se ostvariti određene pretpostavke. U obzir se uzimaju promijenjene okolnosti, posljedice koje nastaju zbog tih promjena, nepredvidivost i nesavladivost. Promjena okolnosti mora se dogoditi nakon sklapanja ugovora, a prije dospjeća tih obveza.⁸⁴

5.2.1. Promjena okolnosti

Ako se od zaključenja ugovora do dospelosti okolnosti promijene na način koji bitno utječe na položaj stranke, ostvaren je osnovni uvjet za primjenu klauzule *rebus sic stantibus*. Potrebno je istaknuti kako se radi o promjeni okolnosti koje su postojale u trenutku sklapanja ugovora i kako je do tih promjena došlo isključivo nakon samog sklapanja ugovora. Ne dovodi se u pitanje kako je došlo do tih promjena ili što je do njih dovelo, nego isključivo kako je ta promjena utjecala na ugovorne strane prilikom te promjene okolnosti.⁸⁵

5.3. Povijesni pregled - odgovornost za (materijalne) nedostatke

Temelj je mnogih pravnih sustava rimsko pravo, pa tako i hrvatskog pravnog sustava. Pravni poredak koji je bio na snazi u periodu od osnivanja Rima do kraja vladavine cara Justinijana (753. g. pr. Kr. – 565. g.) označava rimsko pravo. Koliko je visoka i civilizirana razina na kojoj je to pravo izgrađeno, govori činjenica da je prošlo gotovo 2000 godina od djela rimskih pravnika koja čine osnovni temelj suvremenih pravnih osnova, nastalih u vremenu klasičnog prava (27. g. pr. Kr. – 235. g.).

Kupoprodaja predstavlja jedan od najučestalijih pravnih poslova, kako danas, tako i u doba rimskog prava. Iako je naizgled u pitanju jednostavan pravni posao, dovođenjem odgovornosti stranaka u pitanje dolazi do nesuglasica. Na obje strane nastaje obveza. Ukratko, jedna se strana obvezuje prenijeti vlasništvo određene stvari na drugu, a druga se strana obvezuje platiti cijenu.⁸⁶

Mancipacija je bila najvažniji pravni posao iz skupine *gesta per aes et libram*, formalan i svečan, koji je kao temeljni *ius civile* modalitet služio derivativnom prijenosu prava vlasništva

⁸⁴ Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019., str. 197.

⁸⁵ Petrić, S. (2007). 'Izmjene ili raskid ugovora zbog promijenjenih okolnosti prema novom Zakonu o obveznim odnosima', *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 28(1), str. 29. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/25364>, datum pristupa: 04.09.2024.)

⁸⁶ Metelko, M. (2022.) Razvoj odgovornosti za pravne nedostatke kod kupoprodaje u rimskom pravu s osvrtom na suvremeno hrvatsko pravo, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:068658>, pristupljeno 19.9.2024.

na *res mancipi*. U povijesti je imala učinak prodaje iz ruke u ruku te se tako sklapala kupoprodaja i prenosilo vlasništvo prodane stvari. Uvođenjem novca prijenos vlasništva bazira se na *res mancipi*.

U tadašnjoj kupoprodaji ključnu je ulogu imala vaga (*libra*), bakrena šipka te minimalno 5 svjedoka i *libripensa* uz izgovaranje formule.⁸⁷ U to vrijeme bio je potreban cijeli proces koji se morao ispoštovati, za što je danas potreban ugovor te ispunjenje određenih pretpostavki.

Također, prilikom prodaje nekretnine prodavateljeva (*mancipantova*) šutnja potvrđivala je prodaju, a mancipatar je za vrijeme formalnog akta govorio i djelovao sa simboličnim prikazom dijela nekretnine poput cigle. U to vrijeme nisu se mogli dodati rokovi, uvjet ili namet, ali stranke su se mogle dodatno samostalno obvezati na dodatne činidbe ili obveze.

Na muncipaciju se nadovezuju i odgovornost *actio auctoritatis* zajedno s *actio de modo agri*, koje pretpostavljaju vrste tužbe utemeljene na ideji o pravnoj zaštiti kupca. Time se ograničava mogućnost mancipanta (prodavatelja) za mancipiranje (prodaju) tuđe stvari s *actio auctoritatis*, pri čemu se iznos udvostručuje kao kazna iznosa vrijednosti zemljišta. Rok za podizanje tužbe bio je godinu dana za pokretnine i dvije godine za nekretnine.⁸⁸

Nastavno na tadašnju problematiku, kako najveći broj nesuglasica i poteškoća u ugovornim odnosima proizlazi iz neusklađenosti isporučene robe s onom koja je ugovorena, tako se mijenja i zakonodavstvo. Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju značio je usklađivanje hrvatskog pravnog poretka s pravima i obvezama Europske unije, implementiranim u pravne sustave država članica Europske unije.⁸⁹ Sukladno potrebnim promjenama, Zakon o obveznim odnosima uskladio se sa Smjernicom 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije „o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i o jamstvima za takvu robu“ iz 1999. godine. Navedena direktiva dana je s ciljem visokog stupnja zaštite potrošača kako bi se postiglo stvarno jedinstveno digitalno tržište, povećala pravna sigurnost i smanjili troškovi transakcija, osobito za mala i srednja poduzeća.

Direktivom 2019/771 predviđa se i rok u kojem potrošač ima pravo na pravna sredstva za svaku neusklađenost koja postoji u trenutku relevantnom za utvrđivanje usklađenosti.

Također, kako bi direktiva bila u suglasju „s postojećim nacionalnim pravnim sustavima, države članice trebale bi moći slobodno predvidjeti ili da su prodavatelji odgovorni za neusklađenost koja postane očita u određenom roku, moguće u kombinaciji s rokom zastare, ili da pravna sredstva potrošača podliježu samo roku zastare.“ To znači da države članice moraju osigurati

⁸⁷ Metelko, M. (2022.) Razvoj odgovornosti za pravne nedostatke kod kupoprodaje u rimskom pravu s osvrtom na suvremeno hrvatsko pravo, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:068658>, pristupljeno 19.9.2024.

⁸⁸ Metelko, M. (2022.) Razvoj odgovornosti za pravne nedostatke kod kupoprodaje u rimskom pravu s osvrtom na suvremeno hrvatsko pravo, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:068658>, pristupljeno 19.9.2024.

⁸⁹ Gudelj, A (2019.), Odgovornost za materijalne nedostatke stvari/robe kod trgovačke kupoprodaje, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:909542>, pristupljeno 19.9.2024.

da se rok za odgovornost prodavatelja ne može zaobići rokom zastare za pravna sredstva potrošača. Time bi se ograničilo da rokovi zastare ne ograničavaju pravo potrošača da koriste svoja pravna sredstva za svaku neusklađenost koja postane očita u roku u kojem je prodavatelj odgovoran za neusklađenost.⁹⁰

5.4. Odgovornost za (materijalne) nedostatke

Za daljnje razumijevanje rada potrebno je pobliže objasniti u kojim slučajevima dolazi do odgovornosti prodavatelja za materijalne nedostatke stvari jer je sami raskid predugovora bio iniciran iz tih razloga.

Potrebno je istaknuti da postoje razni instituti odgovornosti za materijalne nedostatke; mogu izdvojiti institut **odgovornosti za štetu od opasne stvari ili opasne djelatnosti**, institut **odgovornosti za pravne nedostatke stvari**, institut **jamstva za ispravno funkcioniranje prodane stvari (garancija)** te institut **odgovornosti za neispravan proizvod**.⁹¹

Budući da se prilikom raskida predugovora u primjeru rada radilo o nezadovoljavajućoj kvaliteti strojeva, prodavatelj je bio dužan adekvatno se očitovati na navedene nedostatke.

U raskidu predugovora o kupoprodaji bili su istaknuti članci Zakona o obveznim odnosima vezanih za konkretan primjer (članak 401., članak 406. i članak 410.)

Zakon o obveznim odnosima u članku 400. navodi da je prodavatelj odgovoran za materijalne nedostatke stvari koje je ona imala u trenutku prijelaza rizika na kupca, bez obzira na to je li mu to bilo poznato. Također, određuje da prodavatelj odgovara i za materijalne nedostatke koji se pojave nakon prijelaza rizika na kupca ako su posljedica uzroka koji je postojao prije toga. Od iznimne je važnosti pojam prijelaza rizika. Prodavatelj je dužan kupcu predati stvar u ugovorom određenom ispravnom stanju.⁹² U istom članku navodi se kako se podmnijeva da je rizik postojao u trenutku prijelaza rizika u slučaju pojave nedostatka u roku od 6 mjeseci od prijelaza tog rizika.

Izneseno je bilo kako nedostatak postoji jer stvar ne odgovara kvaliteti, odnosno nema funkcionalnost, kompatibilnost i druge značajke koje su bile utvrđene (pred)ugovorom o kupoprodaji te je kupac temeljem tih činjenica pravovremeno prodavatelja obavijestio o nedostatku s ciljem otklanjanja poteškoća.

⁹⁰ Eur-lex.europa.eu (2019) Službeni list Europske unije, <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/771/oj>, pristupljeno 19.9.2024.

⁹¹ Matijević, B. (2017.) Odgovornost prodavatelja za materijalne nedostatke stvari, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/odgovornost-prodavatelja-za-materijalne-nedostatke-stvari>, pristupljeno 14.9.2024.

⁹² Gudelj, A (2019.), Odgovornost za materijalne nedostatke stvari/robe kod trgovačke kupoprodaje, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:909542>, pristupljeno 19.9.2024.

Nastavno na navedeno, budući da je kupac pravodobno i uredno obavijestio prodavatelja o nedostatku, ovlašten je raskinuti ugovor jer prodavatelj nije na zahtjev kupca uklonio nedostatke.⁹³

Kupac također ima pravo tražiti proporcionalno umanjenje iznosa ukoliko nedostatak ima negativnu posljedicu i neugodnost za kupca. Ugovor se raskida po samom zakonu ako prodavatelj u naknadnom roku ne ispuni dogovor. Međutim, ugovor se može održati na snazi u slučaju da kupac izjavi prodavatelju navedeno.

Člankom 414. Zakona o obveznim odnosima posebno su regulirani djelomični nedostaci. U slučaju da samo dio predane stvari ima nedostatke, kupac može raskinuti ugovor u smislu prethodnih članaka samo u pogledu dijela koji ima nedostatke, a budući da se radi o predanoj stvari koja čini cjelinu (stroj), kupac u ovom slučaju može raskinuti cijeli ugovor.

Prema primjeru iz sudske prakse, kupac može ostvariti naknadu štete iako je propustio obavijestiti prodavatelja zbog pretrpljenih materijalnih nedostataka na drugim dobrima.

Sudska praksa:⁹⁴

Naime, pravo na naknadu štete koju je zbog nedostatka stvari pretrpio na drugim svojim dobrima kupac u smislu odredbe čl. 488. st. 3. Zakona o obveznim odnosima može ostvariti prema općim pravilima o odgovornosti za štetu i kada je propustio da obavijesti prodavaoca o nedostacima. Ugovorna odgovornost prodavaoca predviđena je i u odredbi čl. 262. Zakona o obveznim odnosima.

Potrebno je zaključiti da je institut odgovornosti za materijalne nedostatke značajan institut ugovornog prava te da se primjenjuje na sve naplatne pravne poslove, ne samo u slučaju ugovora o kupoprodaji.

Također je bitno napomenuti da mogu postojati nedostaci za koje prodavatelj ne odgovara. Jedna od pretpostavki koja je izuzetak temeljnog pravila o odgovornosti za materijalne nedostatke jest savjesnost kupca. Zakon o obveznim odnosima u članku 402. navodi da prodavatelj ne odgovara za nedostatke koji su u trenutku sklapanja ugovora bili poznati kupcu ili mu nisu mogli ostati nepoznati. Nedostacima koji nisu mogli ostati nepoznati smatraju se oni koje bi pažljiva osoba s prosječnim znanjem i iskustvom mogla lako opaziti — to se ne odnosi

⁹³ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.) Članak 401.-410.

⁹⁴ Vrhovni sud RH, Rev 625/1993-2, 13. travnja 1994., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VSRH1993RevB625A2>, pristupljeno 14.9.2024.

na potrošačke ugovore. Bitno je napomenuti da prodavatelj odgovara za nedostatke koje je kupac i mogao lako opaziti ako je izjavio da stvar nema nikakve nedostatke ili da stvar ima određena svojstva ili odlike.

U članku 403 detaljno je opisan pregled stvari i vidljivi nedostaci. Prikazuje se kako je kupac dužan primljenu stvar na uobičajeni način pregledati ili je dati nekome na pregled i o vidljivim nedostacima obavijestiti prodavatelja u roku od 8 dana bez odgađanja. U suprotnom kupac gubi pravo koje mu pripada po toj osnovi. Nakon pregleda kupac je dužan svoje primjedbe vidljivih nedostataka odmah priopćiti prodavatelju. U slučaju potrošačkih ugovora potrošač kao kupac nije obavezan pregledati stvar niti je dati na pregled, ali je u obvezi obavijestiti prodavatelja o postojanju vidljivih nedostataka u roku od dva mjeseca od otkrivanja nedostatka, a najkasnije u roku od dvije godine od prijelaza rizika na potrošača.

U slučaju skrivenih nedostataka kupac je dužan o tom nedostatku obavijestiti prodavatelja u roku od 2 mjeseca, računajući dan kada se nedostatak otkrio. Prodavatelj ne odgovara za nedostatke koji se prikažu nakon proteka od 2 godine od predaje stvari. U slučaju rabljenih stvari ugovorene strane mogu ugovoriti rok od 1 godine, a ugovorom se ti rokovi mogu i produljiti.

5.5. Odnos instituta odgovornosti za materijalne nedostatke i jamstva

Jamstvo kojim proizvođač, odnosno prodavatelj, jamči ispravno funkcioniranje ili ispravnost proizvoda jest jamstvo za ispravnost prodane stvari. Jamstvo ne ovisi o tome u kojem obliku je dana; može biti u obliku jamstvenog lista, usmene izjave i slično. Jamstveni list fizička je isprava kojom proizvođač jamči da proizvod ima deklarirane karakteristike. Njime se određuje pod kojim uvjetima vrijedi jamstvo i u kojim rokovima. Potrošač ima za pravo tražiti predaju jamstvenog lista uz proizvod te se protiv prodavatelja mogu pokrenuti određene upravne mjere ukoliko trgovac prilikom predaje stvari ne preda kupcu i jamstveni list.

Jamstvom se navode prava koja pripadaju kupcu i mora biti jasno navedeno kako jamstvo nema utjecaja na ostala prava kupca po drugim osnovama. Valjanost jamstva nije isključena ako sadržaj jamstva ne sadrži propisane podatke.⁹⁵

U slučaju da stvar nije ispravna, kupac može zahtijevati da se stvar popravi u razumnom roku ili da mu se umjesto neispravne stvari preda ispravna stvar. Važno je istaknuti da kupac ne može zahtijevati predaju druge ispravne stvari prije nego što je istekao razuman rok za popravak. Jamac ima pravo predati kupcu drugu ispravnu stvar na njegov zahtjev za popravak ako će svrha time biti postignuta.

U slučaju da su u jamstvenom listu uvjeti manje povoljni za kupca u odnosu na reklamni materijal, izdano jamstvo obvezno je na uvjete dane reklamnom materijalu.

Izjava o jamstvu mora biti izražena na jednostavan i razumljiv način te sadržavati jasnu izjavu da kupac ima prava i odgovornosti za materijalne nedostatke stvari na temelju Zakona prema prodavatelju besplatno te da komercijalno jamstvo ne utječe na prava iz odgovornosti za

⁹⁵ Gazda, D. (2022) Odgovornost prodavatelja za materijalne nedostatke stvari, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:483412>, pristupljeno 19.9.2024.

materijalne nedostatke, naziv i adresu davatelja jamstva, postupak koji kupac mora slijediti kako bi se komercijalno jamstvo provelo, navođenje stvari na koju se primjenjuje komercijalno jamstvo i uvjete komercijalnog jamstva. Također, kako je već napomenuto prethodno u tekstu, u slučaju da nedostaje nešto od bitnih sastojaka sadržaja jamstva, to nema utjecaj na valjanost jamstva.⁹⁶

Potrebno je napomenuti da za materijalne nedostatke odgovara trgovac, dok za neispravnost proizvoda u jamstvenom roku solidarno odgovaraju proizvođač i trgovac. Odgovornost za materijalne nedostatke opće je naravi, a odgovornost po osnovi jamstva vrijedi samo za one proizvode za koje je dano jamstvo o ispravnosti u određenom roku te iz tog razloga postoje značajne razlike između instituta odgovornosti za materijalne nedostatke i jamstva.⁹⁷

⁹⁶ Zakon o obveznim odnosima ("Narodne novine" br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 423.

⁹⁷ Gazda, D. (2022) Odgovornost prodavatelja za materijalne nedostatke stvari, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:483412>, pristupljeno 19.9.2024.

6. PRAVNI UČINCI I POSLJEDICE NEISPUNJENJA UGOVORA

Prema odredbama članka 368. Zakona o obveznim odnosima raskidom ugovora obje su ugovorne strane oslobođene svojih obveza, osim obveze na naknadu prouzročene štete. Strana koja je ispunila ugovor potpuno ili djelomično ima pravo na povrat onoga što je dala. U slučaju da obje strane imaju pravo zahtijevati vraćanje danog, uzajamna vraćanja obavljaju se po pravilima za ispunjenje dvostrano obveznih ugovora.

6.1. Vrste neispunjenja

Zakon o obveznim odnosima u članku 373. navodi nemogućnost ispunjenja (za koju ne odgovara nijedna strana) kada ispunjenje obveze postane nemoguće zbog izvanrednih vanjskih događaja nastalih nakon sklapanja ugovora, a prije dospelosti obveze. Razlikuju se potpuno i djelomično neispunjenje ugovornih obveza.

U slučaju da ni jedna ni druga strana nisu odgovorne za nemogućnost ispunjenja, prilikom djelomične nemogućnosti druga strana može raskinuti ugovor ako djelomično ispunjenje ne odgovara željenim potrebama, a druga strana nastavno na to može tražiti proporcionalno smanjenje obveze.⁹⁸

Raskid ugovora nastupa na temelju jednostranog očitovanja volje, koje može biti izričito ili izraženo konkludentnim radnjama. Rok za raskid ugovora u slučaju djelomičnog ispunjenja trebao bi početi teći od trenutka spoznaje za nemogućnost; mora biti sukladan okolnostima i pažnji i treba biti vođen načelima savjesnosti i poštenja.⁹⁹

6.1.1. Zakašnjenje

Zakašnjenje u pravnom smislu znači svako kašnjenje ili odgađanje ispunjenja preuzete obveze. Nastupa u trenutku kada se obveza ne ispuni u roku koji je ugovoren, propisan ili koji se primjenjuje u poslovnoj praksi. Tada se radi o povredi obveznog odnosa, ali ne dovodi do njegova prestanka. Zakašnjenjem se pojavljuju nove pravne posljedice u vidu naknade štete, prelaska rizika i sl. za osobu u zakašnjenju, ali je ta osoba i dalje dužna ispuniti obvezu.

U zakašnjenje mogu doći i dužnik i vjerovnik. Ako se ne ispuni obveza u određenom roku za ispunjenje, u zakašnjenju je dužnik. Vjerovnik dolazi u zakašnjenje u slučaju da bez utemeljenog razloga odbije primiti ispunjenje ili ako primi dužnikovo ispunjenje, a ne nudi da će ispuniti svoje dospelje obveze.¹⁰⁰

⁹⁸ Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.), članak 273.

⁹⁹Pavlović, M. (2020.) Odgovornost za obveze u slučaju epidemije/pandemije, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/odgovornost-za-obveze-u-slucaju-epidemije>, pristupljeno 14.9.2024.

¹⁰⁰ Gorenc V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 65-66.

6.2. Pravni učinci raskida ugovora

Oslobođanje od ugovorne obveze osnovni je pravni učinak raskida ugovora. Time nastaje i obveza povrata onog što je primljeno prije raskida u svrhu ispunjenja obveza.¹⁰¹

Odredbe članka 368. Zakona o obveznim odnosima detaljno opisuju učinke raskida te navode kako su raskidom ugovora obje strane oslobođene svojih obveza, osim obveze na naknadu štete. Ako jedna strana ispuni ugovor potpuno ili djelomično, ima pravo na povrat onoga što je dala.

U slučaju da obje strane imaju pravo zahtijevati vraćanje danog, uzajamna vraćanja obavljaju se po pravilima za ispunjenje dvostranoobveznih ugovora te svaka strana duguje drugoj naknadu za koristi koje je u međuvremenu imala od onoga što je dužna vratiti, odnosno nadoknaditi. Strana koja vraća novac dužna je platiti zatezne kamate od dana kad je isplatu primila. U slučaju da je predmet činidbe bila stvar ili usluga koju nije moguće vratiti, obveza vraćanja očituje se u vraćanju novčane protuvrijednosti na dan donošenja presude.

U slučaju raskida ugovora u kojem je obvezu jedne ugovorne strane ispunila treća osoba, ta osoba nema pravo zahtijevati vraćanje onoga što je dano prilikom ispunjenja obveze. Kako je već rečeno, vraćanje onoga što je dano imaju pravo zahtijevati samo ugovorne strane.¹⁰²

Sudska praksa:¹⁰³

S obzirom na izloženo, kako tužitelj kao fizička osoba nije ugovorna strana u citiranom Ugovoru, nema pravo nakon što je ugovor raskinut tražiti povrat onoga što je strana u ugovoru dala radi djelomičnog izvršenja ugovora jer to pravo pripada samo ugovornim stranama... Tko je izvršio isplatu dijela cijene tuženicima kao prodavateljima kraj ovakvog stanja stvari nije odlučno u ovoj parnici jer se u takvom slučaju može jedino raditi o ispunjenju obveze od strane treće osobe sukladno članak 296. Zakon o obveznim odnosima/91, čime treća osoba ne stupa na mjesto dužnika.

Nastavno na navedeno, „raskid ugovora proizvodi tri učinka: a) oslobođenje od obveza, b) obveza restitucije i c) obveza naknade koristi i plaćanja zatezna kamate“.¹⁰⁴

Oslobođenje od obveze posljedica je raskida ugovora, što ne znači da su ugovorne strane oslobođene obveze naknade štete. Nastavno tome, strana koja je odgovorna za raskid ugovora odgovara i za štetu drugoj strani.

¹⁰¹ Pavlović, M. (2018.) Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora, [Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora | IUS-INFO \(iusinfo.hr\)](#), pristupljeno 31.3.2024.

¹⁰² Marečić, A. (2022.) Raskid ugovora zbog neispunjenja, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/raskid-ugovora-zbog-neispunjenja>, preuzeto 21.3.2024.

¹⁰³ Vrhovni sud RH, Rev-x 645/09 od 16. veljače 2010., pristupljeno 14.9.2024.

¹⁰⁴ Marečić, A. (2022.) Raskid ugovora zbog neispunjenja, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/raskid-ugovora-zbog-neispunjenja>, preuzeto 21.3.2024.

Sudska praksa:

*Raskidom ugovora obje su strane oslobođene svojih obveza, izuzev obveze na naknadu eventualne štete. Kako je u ovoj parnici istaknut zahtjev za naknadu štete, odlučno je postoji li krivnja za raskid ugovora. Prema tome, bilo je potrebno utvrditi je li opravdan jednostrani raskid ugovora od strane tuženika, odnosno je li tužitelj kriv za predmetni raskid, jer o tome ovisi pitanje odgovornosti tuženika za eventualnu štetu koju trpi.*¹⁰⁵

Naknada koristi i plaćanje zatezних kamata ne zavise o krivnji ugovornih strana, što znači da i strana koja je kriva ima pravo zahtijevati naknadu koristi. Zatezne kamate vraćaju se od trenutka primitka isplate, što će biti prikazano na primjeru u nastavku.¹⁰⁶

Sudska praksa:¹⁰⁷

Sentenca

Raskidom ugovora otpada osnova na temelju koje je nešto stečeno. U slučaju raskida ugovora svaka strana ima pravo zahtijevati da joj se vrati ono što je dala. Na obvezu vraćanja onog što je primljeno ne utječe krivnja za raskid ugovora. Krivnja može biti pravno odlučna (relevantna) kada je riječ o odgovornosti za štetu, ali ne i kad je riječ o obvezi vraćanja onog što je primljeno.

6.3. Pravne posljedice raskida ugovora

Kako je navedeno i u počecima ovog rada, pravne posljedice mogu biti različite od onih propisanih Zakonom o obveznim odnosima zbog same dispozitivne naravi ugovora. U slučaju da ugovorne strane nisu odredile neke druge pravne posljedice od onih koje propisuje Zakon o obveznim odnosima, primjenjuju se pravne norme Zakona o obveznim odnosima. U tom slučaju nije bitan razlog raskida ugovora ili način na koji je ugovor raskinut (sporazumno, jednostranom izjavom volje, prema samom zakonu ili sudskom odlukom)¹⁰⁸.

Sumirano, raskid ugovora u konačnici rezultira povratom u ranije stanje (restitucijom), vraćanjem koristi i plaćanjem zatezних kamata i oslobađanjem od ugovorne obveze (isključujući naknadu štete). Povrat u ranije stanje odnosi se na obje strane ugovornog odnosa. U slučaju da nije moguće vratiti stvar ili uslugu, povrat se odvija u obliku novčane protuvrijednosti. Ostale posljedice ekvivalentne su pravnim učincima raskida ugovora navedenih u prethodnom poglavlju.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Vrhovni sud RH, Rev-x 927/10 od 5. veljače 2013., pristupljeno 14.9.2024.

¹⁰⁶ Marečić, A. (2022.) Raskid ugovora zbog neispunjenja, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/raskid-ugovora-zbog-neispunjenja>, preuzeto 21.3.2024.

¹⁰⁷ VTSRH, broj odluke: Pž 531/2024-2, datum sudske odluke: 16.07.2024, <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE500B531S2024P2D20240716>, pristupljeno 14.9.2024.

¹⁰⁸ Pavlović, M. (2018.) Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora, [Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora | IUS-INFO \(iusinfo.hr\)](https://www.iusinfo.hr/pravni-ucinci-i-posljedice-odustanka-raskida-i-otkaza-ugovora), pristupljeno 31.3.2024.

¹⁰⁹ Pavlović, M. (2018.) Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora, [Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora | IUS-INFO \(iusinfo.hr\)](https://www.iusinfo.hr/pravni-ucinci-i-posljedice-odustanka-raskida-i-otkaza-ugovora), pristupljeno 31.3.2024.

Raskida predugovora s rokom povrata predujmova uz zatezne kamate vidljiv je u Prilogu 3 ovoga rada. Nastavno na primjere iz sudske prakse, može se uočiti i na konkretnom primjeru da ugovorene strane zahtijevaju povrat danoga. U ovom raskidu istaknuti su članci Zakona o obveznim odnosima koji potvrđuju prava kupca. Prikazano je kako se kupac pridržavao svih potrebnih koraka te da je krivnjom prodavatelja došlo do raskida predugovora o kupoprodaji. Raskid za posljedicu ima vraćanje uplaćenih predujmova u roku od 8 dana, sa zateznim kamatama koje teku od dana uplate do trenutka isplate. U ovom primjeru radi se o tome da predmet predugovora o kupoprodaji ne odgovara ponuđenoj kvaliteti, točnije nema ponuđenu funkcionalnost i trajnost.

U prilogu ovog rada nalazi se i *Sporazum o nastavku poslovne suradnje* u kojem se navode neosporne činjenice o stavkama koje su dovele do raskida predugovora o kupoprodaji. Također se utvrđuje predmet sporazuma kojim se van snage stavlja izjava o raskidu ugovora i predugovora te zahtjev za povratom isplaćenog predujma; obveze se privremeno obustavljaju (miruju). Ovim sporazumom prodavatelj se obvezuje za popravkom i osposobljavanjem predmeta ovog sporazuma te vršenjem redovnih servisa. Također se odobrava popust i navode se točni iznosi popusta i nove kupoprodajne cijene. Uz navedeno, kupcu se vraća sredstvo osiguranja predano za potpisivanje prethodnog ugovora (*Zadužnicu 1*), a drugo sredstvo osiguranja (*Zadužnica 2*) ostaje služiti kao sredstvo osiguranja plaćanja preostalog iznosa kupoprodajne cijene iz sporazuma. U zadnjem stavku sporazuma o nastavku poslovne suradnje iznosi se kako sam sporazum stupa na snagu i proizvodi pravne učinke danom potpisa objiju strana.

7. ZAKLJUČAK

Na kraju samog rada može se uočiti da se radi o izuzetnoj regulaciji ugovornih odnosa. Kako se neispunjenje može javiti u više različitih oblika, tako i sami načini rješavanja tih sporova iziskuju različit i individualan pristup. Kada ugovorne obveze ne mogu biti ispunjene, koriste se razni načini ispunjenja ugovorne obveze, poput prijeboja (kompenzacije), raskida, otkaza i drugih. Također, regulacija tih odnosa mora biti izuzetno susretljiva u izvanrednim situacijama, poput pandemija, ratova ili prirodnih nepogoda.

Jasno je vidljivo kako u svim odlukama dispozitivne norme imaju velik značaj i međusobno se razlikuju, što omogućuje značajno lakše reguliranje odnosa.

Bitna je stavka ovog rada primjer koji se objašnjava u cijelom tekstu, vezan za materijalne nedostatke. Primjer jasno prikazuje kako u slučaju nemogućnosti dogovora ili jednostavnog zanemarivanja jedne ugovorne strane ta ugovorna strana mora potražiti rješenje u samom zakonu. Pomoću točno određenih članaka u Zakonu o obveznim odnosima cijeli se spor uspio riješiti sporazumom o nastavku poslovne suradnje. Uočljivo je kako u određenim trenucima od pomoći nisu ni načela koja bi trebalo pratiti ni praćenje običaja i praksi trgovačkog ugovornog prava.

Može se zaključiti da uz sve regulacije i dalje postoji mogućnost ljudske greške i nemara — za taj je dio od velike važnosti sam Zakon i njegova snaga.

POPIS KRATICA:

Tj. – to jest

VS – Visoki sud

VTSRH – Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

POPIS LITERATURE:

KNJIGE:

Gorenc V., Trgovačko pravo-ugovori, Školska knjiga, Zagreb 1997.

Skaloper Z., Kačer H., Luttenberg A., Osnove prava trgovačkih ugovora i vrijednosnih papaira, Manualia universitatis studiorum Zagrabiensis, Zagreb 2011.

Verović M., OSNOVE TRGOVAČKOG (UGOVORNOG) PRAVA, EFFECTUS – studij financije i pravo, visoko učilište Trg J. F. Kennedyja 2, Zagreb, 2019.

STRUČNI ČLANCI:

Marečić, A. (2022.) Raskid ugovora zbog neispunjenja, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/raskid-ugovora-zbog-neispunjenja>, preuzeto 21.3.2024.

Matijević, B. (2017.) Odgovornost prodavatelja za materijalne nedostatke stvari, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/odgovornost-prodavatelja-za-materijalne-nedostatke-stvari>, pristupljeno 14.9.2024.

Pavlović, M. (2018.) Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora, Pravni učinci i posljedice odustanka, raskida i otkaza ugovora | IUS-INFO (iusinfo.hr), pristupljeno 31.3.2024.

Pavlović, M. (2020.) Odgovornost za obveze u slučaju epidemije/pandemije, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/odgovornost-za-obveze-u-slucaju-epidemije>, pristupljeno 14.9.2024.

Petrić, S. (2007). 'Izmjene ili raskid ugovora zbog promijenjenih okolnosti prema novom Zakonu o obveznim odnosima', *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 28(1), Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/25364>, pristupljeno 04.09.2024.

Šernhorst, N. (2024.) Međusobna uvjetovanost ugovornih klauzula *pacta sunt servanda i rebus sic stantibus*, <https://informatior.hr/strucni-clanci/medusobnauvjetovanost-ugovornih-klauzula-pacta-sunt-servanda-i-rebus-sic-stantibu>, pristupljeno 13.6.2024.

STRUČNI RADOVI:

Gazda, D. (2022.) Odgovornost prodavatelja za materijalne nedostatke stvari, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:483412>, pristupljeno 19.9.2024.

Gudelj, A (2019.), Odgovornost za materijalne nedostatke stvari/robe kod trgovačke kupoprodaje, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:909542>, pristupljeno 19.9.2024.

Livaja, J. (2018.) Ograničenje i isključenje odgovornosti za štetu izazvanu neispravnim proizvodom – europski, američki i domaći model odgovornosti za štetu, <https://hrcak.srce.hr/file/339399>, pristupljeno 19.9.2024.

Metelko, M. (2022.) Razvoj odgovornosti za pravne nedostatke kod kupoprodaje u rimskom pravu sa osvrtom na suvremeno hrvatsko pravo, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:068658>, pristupljeno 19.9.2024.

Matijević, B. (2017.) Odgovornost prodavatelja za materijalne nedostatke stvari, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/odgovornost-prodavatelja-za-materijalne-nedostatke-stvari>, pristupljeno 14.9.2024.

PRAVNI PROPISI:

Eur-lex.europa.eu (2019) Službeni list Europske unije, <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/771/oj>, pristupljeno 19.9.2024.

Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.)

UGOVOR O KUPOPRODAJI

UVODNE ODREDBE

Članak 1.

1.1. Prodavatelj ovime jamči da je na dan sklapanja ovog Ugovora jedini i isključivi vlasnik sljedećih pokretnina – strojeva odnosno opreme:

- Nova udarno rotaciona drobilica na gusjenicama **TESAB**, model **1012TS**, tehničkih specifikacija i opreme navedene u _____, koja čini sastavni dio ovog Ugovora kao Prilog 1.
- Novo mobilno sito, separacija **TESAB**, model **TS3600** na gusjenicama, tehničke specifikacije i opreme navedene u _____, koja čine sastavni dio ovog Ugovora kao Prilog 2.

(sve zajedno dalje: pokretnine ili Oprema ili Predmet kupoprodaje)

PREDMET UGOVORA

Članak 2.

2.1. Ovim Ugovorom Prodavatelj prodaje, a Kupac kupuje pokretnine – strojeve odnosno Opremu iz članka 1.1. ovog Ugovora, u cijelosti.

2.2. Uz Predmet kupoprodaje Prodavatelj se obvezuje Kupcima isporučiti svu odgovarajuću dokumentaciju, skice, uputstva, važeće garancije i sl. koje su potrebne radi nesmetanog i sigurnog rada Opreme.

2.3. Prodavatelj u cijelosti odgovara Kupcu za eventualne materijalne i/ili pravne nedostatke Predmeta kupoprodaje.

KUPOPRODAJNA CIJENA I PLAĆANJE

Članak 3.

3.1. Ugovorne strane suglasno utvrđuju kupoprodajnu cijenu za opremu iz članka 1.1. ovog Ugovora, u ukupnom iznosu od _____ EUR (slovima: se _____ eura i _____ centi), bez PDV-a.

3.2. Ugovorne strane suglasno utvrđuju da će Kupac isplatiti kupoprodajnu cijenu iz članka 3.1. ovog Ugovora na način kako slijedi:

1. iznos od _____ EUR (slovima: _____ eura i _____ centi), bez PDV-a, virmanom na račun Prodavatelja broj _____ otvoren kod _____ odmah nakon potpisa Ugovora, a najkasnije u roku od _____ dana,

2. iznos od EUR (slovima: eura i centi), bez PDV-a, virmanom na račun Prodavatelja broj otvoren kod , na jednakih mjesečnih rata koje dospijevaju na naplatu kako slijedi:

3.3. Za svako kašnjenje ili djelomično plaćanje ugovorenog plaćanja od strane Kupca, Prodavatelj ima pravo zaračunati zakonsku zateznu kamatu od dana dospijeca do dana uplate.

TERETI I TROŠKOVI

Članak 4.

4.1. Prodavatelj ovime jamči da u trenutku sklapanja ovog Ugovora na Opremi iz članka 1.1. ovog Ugovora ne postoji neko pravo Prodavatelja i/ili koga trećega koje isključuje i/ili umanjuje i/ili ograničava bilo koje pravo Prodavatelja i/ili bilo koje pravo Kupca iz ovog Ugovora, a posebno da ista nije opterećena kakvim uknjiženim i/ili neuknjiženim služnostima i/ili stvarnim teretima i/ili založnim pravom i/ili prijenosom prava vlasništva u svrhu osiguranja i/ili obveznim pravom kao nazadkup i/ili prvokup i/ili najam i/ili zakup i/ili koncesija i/ili ograničenjem prava vlasništva i/ili oročenjem prava vlasništva i/ili uvjetovanjem prava vlasništva i/ili čime sličnim.

4.2. Prodavatelj ovime jamči da je njegovo vlasništvo Opreme u cijelosti zakonito, istinito i valjano.

4.3. Prodavatelj jamči da se u trenutku sklapanja ovog Ugovora u svezi Opreme iz članka 1.1. ovog Ugovora ne vodi bilo kakav sudski i/ili nesudski i/ili kakav drugačiji postupak, i to bilo po tužbi i/ili prijedlogu i/ili prijavi i/ili čemu drugačijem od strane Prodavatelja i/ili koga drugoga.

4.4. Sve troškove, poreze i pristojbe oko prijenosa vlasništva Predmeta kupoprodaje, snosi Kupac.

STUPANJE U POSJED

Članak 5.

5.1. Ugovorne strane suglasno utvrđuju da je Prodavatelj dana XX.XX.2023.g. predao Kupcu u individualni, neposredni i samostalan posjed Opremu iz članka 1.1. ovog Ugovora, slobodnu od osoba i stvari.

5.2. Uzimajući u obzir utvrđenje iz prethodnog stavka ovog članka Ugovora, Kupac nema nikakvih prigovora na stanje Opreme u smislu na pravnih i/ili materijalnih nedostataka.

TABULARNA IZJAVA

Članak 6.

6.1. Prodavatelj ovime ovlašćuje Kupca da temeljem ovog Ugovora i tabularne izjave, a bez svakog daljnjeg pitanja i/ili odobrenja Prodavatelja, ishodi u javnim knjigama i/ili zbirkama u kojima se upisuje i/ili evidentira pravo vlasništva, kakvo drugo stvarno pravo i/ili posjedovno stanje na pokretninama, upis prava vlasništva na Opremi iz članka 1.1. ovog

Ugovora odnosno činjenicu posjedovanja istih pokretnina od strane Kupca, i to na ime i u korist Kupca.

Prodavatelj se obvezuje odmah po primitku kupoprodajne cijene u cijelosti izdati Kupcu tabularnu izjavu kojom će dozvoliti Kupcu da temeljem ovog Ugovora i tabularne izjave uknjiži pravo vlasništva na Opremi bez ikakvog daljnjeg pitanja i/ili odobrenja.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 7.

7.1. Ugovorne strane ovime izjavljuju da su upoznate s pravima i obvezama koje za njih proizlaze iz ovog Ugovora, te da ista prava i obveze, kao izraz svoje prave i slobodne volje, sklapanjem ovog Ugovora prihvaćaju.

7.2. Ugovorne strane suglasno utvrđuju da se ovaj Ugovor ima smatrati sklopljenim u trenutku kada isti potpišu Ugovorne strane.

7.3. Ugovorne strane suglasno utvrđuju da Kupac zadržava 1 (slovima: jedan) primjerak izvornika, a 1 (slovima: jedan) primjerak izvornika zadržava javni bilježnik koji ovjerava potpise Ugovornih strana na ovom Ugovoru dok će se za Prodavatelja i Kupca napraviti onaj broj ovjerenih preslika koji će isti zatražiti prilikom ovjere potpisa.

Prodavatelj:

Kupac:

Prilog 2 – Osiguranje u slučaju raskida predugovora i nesklapanja ugovora

2.5. Prodavatelj jamči da predmetna oprema nije i neće biti opterećena bilo kakvim teretom i/ili zabilježbom i/ili slično, što je bitan uvjet za sklapanje glavnog Ugovora, bez kojega Kupac nije obavezan na njegovo sklapanje. Ako uvjet ne bude ispunjen, Predugovor se raskida te je Prodavatelj obavezan vratiti Kupcu avans/predujam, osim ako Kupac ne odluči sklopiti glavni Ugovor bez obzira na to.

2.6. Ugovorne strane suglasno utvrđuju da, ako se ovaj Predugovor raskine krivnjom Prodavatelja, odnosno ako se glavni Ugovor ne sklopi kako je to dogovoreno, krivnjom ili radi odustanka Prodavatelja, Prodavatelj je dužan vratiti Kupcu primljeni avans/predujam, i to u roku od 8 (slovima: osam) dana od dana raskida.

2.7. Ugovorne strane suglasno utvrđuju da ako Kupac odustane od kupnje opreme, s tim da razlog odustanka nije uzrokovan krivnjom Prodavatelja, ili zbog krivnje Kupca ne dođe do sklapanja glavnog Ugovora ili ako zbog razloga na strani Kupca ne dođe do sklapanja glavnog Ugovora do 06.02.2024.g., Prodavatelj zadržava sve do tada uplaćene iznose po ovome Predugovoru i ugovorima o najmu, i to iznos uplaćenog avansa i ukupno uplaćeni iznos najma koji u tom slučaju čine ukupan iznos naknade štete kojeg zadržava Prodavatelj radi povrede preuzetih ugovornih obveza od strane Kupca.

Prilog 3 – Primjer raskida predugovora s rokom povrata predujmova uz zatezne kamate

Predmet: Raskid Predugovora o kupoprodaji
Zahtjev za povratom isplaćenog predujma

Poštovani,

dana 09.02.2023. godine s Vašim je društvom zaključen Predugovor o kupoprodaji Novog mobilnog sita, separacija TESAB, model TS3600 na gusjenicama, tehničke specifikacije i opreme navedene u Ponudi broj 2023003 od 02.01.2023. godine, koja čini sastavni dio ugovora i Nove udarno rotacione drobilice na gusjenicama TESAB model 1012TS, tehničkih specifikacija i opreme navedene u Ponudi broj 2023002 od 02.01.2023. godine, koja čini sastavni dio ugovora.

Istovremeno sa sklapanjem citiranog Predugovora o kupoprodaji zaključeni su Ugovori o najmu istih strojeva koji su nam predani u posjed i na korištenje. Tijekom najma utvrđeno je da strojevi ne odgovaraju ponuđenoj kvaliteti i funkcionalnostima, uslijed čega su Ugovori o najmu prijevremeno raskinuti s naše strane.

Sukladno odredbama čl. 406. Zakona o obveznim odnosima te drugim primjenjivim zakonskim odredbama, o svim nedostacima na predmetnim strojevima smo Vas pravodobno i potanje pismeno obavijestili te Vam je višekratno dana mogućnost da strojeve osposobite za trajnu redovitu ugovorenu uporabu, što niste uspjeli osigurati.

Obzirom da je tijekom korištenja strojeva temeljem ugovora o najmu utvrđeno da isti ne odgovaraju ponuđenoj kvaliteti odnosno da nemaju ponuđenu funkcionalnost i trajnost te nisu prikladni za redovitu uporabu koju smo kao kupac, a temeljem Vaše ponude, razumno očekivali, ovime, sukladno odredbi članka 410. Zakona o obveznim odnosima, u vezi s odredbama članka 401. istog Zakona te drugim primjenjivim zakonskim odredbama s današnjim datumom raskidamo uvodno citirani Predugovor o kupoprodaji.

Slijedom navedenog pozivamo Vas da, sukladno odredbi članka 2.6. Predugovora o kupoprodaji od 09.02.2023. godine u vezi s člankom 368. Zakona o obveznim odnosima, u roku od 8 dana od dana ovog dopisa, izvršite povrat isplaćenog predujma ugovorene Kupoprodajne cijene, i to:

- iznosa od ; EUR, uvećanog za zatezne kamate tekuće od dana 05.01.2023. godine do isplate;
- iznosa od EUR, uvećanog za zatezne kamate tekuće od dana 10.02.2023. godine do isplate;
- iznosa od ; EUR, uvećanog za zatezne kamate tekuće od dana 20.03.2023. godine do isplate;
- iznosa od EUR, uvećanog za zatezne kamate tekuće od dana 04.05.2023. godine do isplate;
- iznosa od , EUR, uvećanog za zatezne kamate tekuće od dana 27.07.2023. godine do isplate;
- iznosa od EUR, uvećanog za zatezne kamate tekuće od dana 18.08.2023. godine do isplate;
- iznosa od ; EUR, uvećanog za zatezne kamate tekuće od dana 06.09.2023. godine do isplate;

U Zagrebu, 22. rujna 2023. godine

S poštovanjem,

direktor

Prilog 4 – Sporazum o nastavku poslovne suradnje

Zagreb OIB: koje zastupa direktor (u
daljnjem tekstu Kupac ili Najmoprimac)

i

OIB: koje zastupa direktorica
(u daljnjem tekstu Prodavatelj ili Najmodavac)

U daljnjem tekstu zajedno: *Strane Sporazuma*

zaključile su u Zagrebu, dana 20. studenog 2023. godine

SPORAZUM O NASTAVKU POSLOVNE SURADNJE

I. UVODNA UTVRĐENJA:

Strane Sporazuma ovime suglasno utvrđuju sljedeće nesporne činjenice:

- 1.) da su dana 09.02.2023. godine zaključile Ugovor o najmu Novog mobilnog sita, separacija TESAB, model TS3600 na gusjenicama, tehničke specifikacije i opreme navedene u Ponudi broj 2023003 od 02.01.2023. godine i Ugovor o najmu Nove udarno rotacione drobilice na gusjenicama TESAB model 1012TS (u daljnjem tekstu: *drobilica*), tehničkih specifikacija i opreme navedene u Ponudi broj 2023002 od 02.01.2023. godine (u daljnjem tekstu zajedno: *Ugovori o najmu*)
- 2.) da su prethodno opisani predmeti Ugovora o najmu suglasno dani u podzakup društvu OIB: (u daljnjem tekstu: *Podnajamnik*);
- 3.) da su dana 09.02.2023. godine zaključile Predugovor o kupoprodaji sljedećih strojeva: Novo mobilno sito, separacija TESAB, model TS3600 na gusjenicama, tehničke specifikacije i opreme navedene u Ponudi broj 2023003 od 02.01.2023. godine i Nova udarno rotaciona drobilica na gusjenicama TESAB model 1012TS, tehničkih specifikacija i opreme navedene u Ponudi broj 2023002 od 02.01.2023. godine (u daljnjem tekstu: *Strojevi i Predugovor o kupoprodaji*);
- 4.) da su dana 09.02.2023. godine zaključile Dodatak Predugovoru o kupoprodaji i Ugovoru o najmu;
- 5.) da je drobilica tokom trajanja najma imala veći broj kvarova koji su zahtijevali česte popravke od strane Prodavatelja tijekom jamstvenog roka;
- 6.) da je Podnajamnik pravodobno obavještavao Najmodavca o nastalim kvarovima na drobilici i da je Najmodavac pravodobno reagirao i izlazio na teren sukladno preuzetim obvezama iz Ugovora o najmu te otklanjao iste kvarove na drobilici kako bi ju osposobio za redovno funkcioniranje;
- 7.) da su kronologija i opis kvarova na Strojevima dokumentirani u Knjizi kvarova od dana 09.03.2023, koja Knjiga kvarova čini sastavni dio i **Prilog 1** ovog Sporazuma;
- 8.) da je uslijed gore navedenih okolnosti Kupac jednostrano raskinuo Ugovore o najmu dana 21.09.2023. godine;
- 9.) da je uslijed gore navedenih okolnosti Kupac jednostrano raskinuo Predugovor o kupoprodaji dana 22.09.2023. godine;

- 10.) da je Prodavatelj u cilju nastavka poslovne suradnje i mirnog rješenja nastale situacije, kao znak dobre volje, spreman odobriti popust na konačnu kupoprodajnu cijenu iz Predugovora o kupoprodaji u iznosu od _____ EUR uvećano za PDV-e;
- 11.) da temeljem Predugovora o kupoprodaji ukupno ugovorena kupoprodajna cijena Strojeva iznosi _____ EUR uvećano za PDV, da je do dana potpisivanja ovog Sporazuma, Kupac isplatio Prodavatelju dio kupoprodajne cijene u iznosu od _____ EUR s uključenim PDV-om (iznos osnovice _____ EUR) te da preostali iznos ugovorene kupoprodajne cijene iznosi _____ EUR uvećano za PDV.

II. PREDMET SPORAZUMA:

Strane Sporazuma sklapaju ovaj Sporazum u cilju nastavka poslovne suradnje slijedom čega suglasno utvrđuju sljedeće obveze:

- a) Potpisom ovog Sporazuma Kupac izjavljuje da opoziva i stavlja van snage Izjavu o raskidu Ugovora o najmu od 21.09.2023. godine i Izjavu o raskidu Predugovora o kupoprodaji i zahtjev za povratom isplaćenog predujma od 22.09.2023. godine;
- b) Privremeno se obustavljaju (miruju) sve obveze plaćanja po Ugovorima o najmu i po Predugovoru o kupoprodaji, dospjele i nedospjele do dana potpisivanja ovog Sporazuma (najamnina i avansne rate kupoprodajne cijene);
- c) Prodavatelj se obvezuje, do najkasnije 20.11.2023. godine osigurati:
- zamjenu dviju gornjih zavjesa i vijaka drobilice, koji će se proizvesti i ugraditi u drobilicu od strane tehničkog osoblja proizvođača TESAB, na lokaciji Podnajamnika,
 - zamijeniti otpuštene vijke na dodavaču i otkloniti nedostatke centralnog podmazivanja.
 - da tehničko osoblje TESAB-a i Prodavatelja će prekontrolirati sve izvršene zamjene na drobilici i o istome će Prodavatelj sastaviti izvještaj o servisu.
- d) Potpisom izvještaja o servisu od strane Kupca i Prodavatelja, nastavljaju teći obveze Kupca iz točke b) u vezi s točkom h) ovog Sporazuma;
- e) Prodavatelj se obvezuje vršiti preventivne servisne preglede drobilice dva puta mjesečno u razdoblju od četiri mjeseca od izvršene rekonstrukcije drobilice iz točke c) ovog Sporazuma;
- f) Prodavatelj zajedno sa proizvođačem TESAB produžava dano jamstvo na drobilicu na ukupni rok od dvije godine ili 3000 radnih sati, ovisno što prije nastupi od dana isporuke i potpisa primopredajnog zapisnika;
- g) Prodavatelj odobrava Kupcu popust na ukupnu kupoprodajnu cijenu Strojeva iz Predugovora o kupoprodaji, u visini od _____ EUR, uvećano za pripadajući PDV;
- h) Preostali iznos kupoprodajne cijene Strojeva u iznosu od _____ EUR uvećano za pripadajući PDV, Kupac se obvezuje platiti Prodavatelju sukladno ugovorenoj dinamici;
- i) Istovremeno s potpisivanjem ovog Sporazuma Prodavatelj se obvezuje vratiti Kupcu sredstvo osiguranja iz Ugovora o najmu od 09.02.2023. godine, i to: Zadužnicu broj _____ izdanu na iznos od _____ EUR, ovjerenu kod javnog bilježnika _____ dana 13.02.2023.

godine, dok će Zadužnica broj _____, izdana na iznos od _____ EUR, ovjerena kod javnog bilježnika _____ dana 13.02.2023. godine ostati kod Prodavatelja, kao sredstvo osiguranja plaćanja preostalog iznosa kupoprodajne cijene iz točke h) ovog Sporazuma.

- j) Strane Sporazuma će sve eventualno buduće nesporazume nastojati riješiti sporazumno, a u slučaju nemogućnosti sporazumnog rješavanja nastalih nesporazuma, ugovara se nadležnost Suda u Zagrebu.
- k) Ovaj Sporazum stupa na snagu i proizvodi pravne učinke danom potpisa Strana Sporazuma.

U Zagrebu, 20. studenog 2023.

direktorica

direktor